

The Diak logo is located in the top right corner of the page. It consists of the word "Diak" in a bold, pink, sans-serif font. The letter "i" has a small white dot, and the letter "k" has a small white crossbar. The background of the page features large, overlapping, semi-transparent pink shapes that create a modern, abstract design.

Marjo Hartikainen
Laura Helle
Evelin Kaldoja

Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto
Sairaanhoitaja AMK, Sosionomi AMK
Opinnäytetyö, 2024

PUHUTAAN VÄKIVALLASTA

**Opas miesten kokeman lähisuhdeväkivallan tunnistamiseen ja
puheeksiottoon**

TIIVISTELMÄ

Marjo Hartikainen

Laura Helle

Evelin Kaldoja

Puhutaan väkivallasta- Opas miesten kokeman lähisuhdeväkivallan tunnistamiseen ja puheeksiottoon

29 sivua ja 1 liite

Kevät, 2024

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Sosiaali- ja terveystieteiden ammattikorkeakoulututkinto

Sairaanhoitaja (AMK)

Sosionomi (AMK)

Opinnäytetyön tarkoituksena oli luoda sosiaali- ja terveystieteiden ammattilaisille selkeä, helposti lähestyttävä ja tiivis opas miesten kokeman lähisuhdeväkivallan tunnistamiseen ja puheeksiottoon. Tavoitteena oli lisätä oppaan avulla miesten kokeman lähisuhdeväkivallan tunnettavuutta ja vähentää ilmiöön liittyvää stigmaa.

Työ toteutettiin kehittämispainoisena opinnäytetyönä. Työ tehtiin lineaarisen mallin mukaisesti sisältäen neljä vaihetta, joita olivat ideointi, suunnittelu, toteutus ja arviointi. Opinnäytetyö tehtiin yhteistyössä Miessakit ry:n kanssa.

Opas on tehty sähköiseen muotoon mutta se on mahdollista myös tulostaa. Opas sisältää tietoa lähisuhdeväkivallasta ja sen muodoista, miehistä väkivallan koki-joina, väkivallalle altistavista tekijöistä, väkivallan vaikutuksista miesten hyvinvointiin sekä ohjeita väkivallan tunnistamiseen ja puheeksiottoon.

Opas antaa sosiaali- ja terveystieteiden ammattilaisille välineitä miesten kohtaamiseen ja väkivallan tunnistamiseen. Opasta voivat hyödyntää kaikki ammattilaiset, jotka kohtaavat työssään miesasiakkaita.

Asiasanat: lähisuhdeväkivalta, mies, opas, puheeksiotto

ABSTRACT

Marjo Hartikainen

Laura Helle

Evelin Kaldoja

Let's talk about violence- A guide to recognizing and addressing intimate partner violence experienced by men.

29 pages and 1 appendix

Spring, 2024

Diakonia University of Applied Sciences

Bachelor's degree in health care

Bachelor's degree in social services

Bachelor of health care

Bachelor of Social Services

The purpose of this thesis was to create a clear, easily accessible, and concise guide for social service and health care professionals to recognize and address intimate partner violence experienced by men. The goal was to increase awareness of male victims of intimate partner violence and reduce the stigma associated with the issue.

The thesis was conducted as a development-oriented thesis project, following a linear model including four separate phases, which were: idea generation, planning, implementation, and evaluation. The thesis was conducted in collaboration with Miessakit ry.

The guide is available in electronic form but can also be printed. The guide contains information on intimate partner violence and its forms, men as victims of intimate partner violence, factors that increase the risk of experiencing violence, the effects of violence on men's well-being and guidance on recognizing and addressing violence.

The guide equips social service and health care professionals with tools to engage with men and identify violence. The guide can be used by all professionals who encounter male clients in their work.

Keywords: guide, intimate partner violence, male, speaking up

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	4
2 LÄHISUHDEVÄKIVALTA	5
3 VÄKIVALLAN MUODOT	6
3.1 Fyysinen väkivalta.....	7
3.2 Henkinen väkivalta.....	7
3.3 Seksuaalinen väkivalta.....	8
3.4 Taloudellinen väkivalta.....	8
3.5 Digitaalinen väkivalta	9
3.6 Uskonnollinen ja hengellinen väkivalta.....	9
3.7 Kunniaväkivalta.....	10
3.8 Vainoaminen	11
3.9 Huoltokiusaaminen.....	11
3.10 Kaltoinkohtelu ja laiminlyönti	12
4 MIES VÄKIVALLAN KOKIJANA.....	13
4.1 Lähisuhdevallalle altistavat tekijät	15
4.2 Lähisuhdeväkivallan vaikutukset.....	15
4.3 Väkivallan tunnistaminen ja puheeksiotto	17
5 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITE	19
6 MIESSAKIT RY.....	19
7 PROSESSIN KUVAUS	20
7.1 Kehittämisen lähtökohdat ja menetelmät	20
7.2 Oppaan ideointi ja suunnittelu	23
7.3 Oppaan toteutus	24
7.4 Oppaan arviointi.....	25
8 EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS	26
9 POHDINTA	27
9.1 Pohdinta ammatillisesta kasvusta	27

9.2 Pohdinta opinnäytetyön prosessista.....	28
LÄHTEET.....	31
LIITE 1. Opas.....	36

1 JOHDANTO

Lähisuhdeväkivalta on laaja yhteiskunnallinen ilmiö, joka voi koskettaa ketä tahansa ikään ja sukupuoleen katsomatta. Väkivalta voi olla fyysistä tai henkistä, ja sillä on tapana raaistua ajan kuluessa. Avun hakeminen ja väkivaltaisesta suhteesta irtautuminen on vaikeaa koska kokemuksiin liittyy useita vaikeita tunteita, kuten syyllisyys ja häpeä. Tämän vuoksi on ensiarvoisen tärkeää, että väkivallan kokijoille tarjotaan tarvittava tuki. (Rikosuhripäivystys, i.a.-a.)

Miesten kokema lähisuhdeväkivalta on huonosti tunnettu ilmiö. Miesten kokemasta väkivallasta onkin saatavilla tietoa vain niukasti. Väkivaltakokemusten käsittely on usein miehelle vaikeaa. Aiheesta puhumiseen vaikuttaa haitallinen mieskäsitys, johon ei kuulu heikkouden näyttäminen. Aihe voi olla myös ammattilaisille vaikeaa. Miesten kokemaa väkivaltaa ei aina tunnisteta ja sen vuoksi siihen reagointi voi olla vaikeaa. Tämän takia olisikin tärkeää tehdä ilmiö tunnetuksi ja lisätä niin miesten kuin ammattilaistenkin tietoisuutta väkivallasta. Näin ollen sen tunnistaminen ja puheeksiottaminen olisivat helpompaa. (Peitsalo, Pekkola ja Sarlin, 2017.) Onkin tärkeää pohtia, miksi miesten kokemasta väkivallasta on vaikea puhua ja miten aiheesta puhumista voisi helpottaa. Onko ammattilaisilla riittävästi tietoa, taitoa, resursseja ja välineitä miesten kohtaamiseen ja lähisuhdeväkivaltaan reagoimiseen?

Tämän opinnäytetyön aiheena on miesten kokeman lähisuhdeväkivallan tunnistaminen ja puheeksiotto. Yhteistyötahonamme tässä opinnäytetyössä toimi Miessakit ry. Miessakit ry on yhdistys, joka pyrkii toiminnallaan vaikuttamaan positiivisesti miesten hyvinvointiin ja osallisuuteen yhteiskunnassa. Yhdistyksellä on useita toimintamuotoja miesten hyvinvoinnin tukemiseen. (Miessakit ry, i.a.-b.)

Tarkoituksenamme oli lisätä tietoisuutta miesten kokemasta lähisuhdeväkivallasta ja normalisoida siitä puhumista. Tavoitteenamme oli tarjota konkreettisia välineitä lähisuhdeväkivallan tunnistamiseen ja puheeksiottoon. Välineenä siihen toimii sähköinen, tulostettavissa oleva opas, joka sisältää tietoa väkivallasta, sekä sen seurauksista, tunnistamisesta ja puheeksiotosta.

2 LÄHISUHDEVÄKIVALTA

Lähisuhdeväkivallalla tarkoitetaan väkivaltaa, joka ilmenee läheisissä ihmissuhteissa, kuten perheen ja suvun sisällä tai parisuhteessa. Väkivallan tekijä voi olla perheenjäsen, lähisukulainen, entinen tai nykyinen puoliso tai seurustelukumppani. Lähisuhdeväkivalta tapahtuu usein yksityisissä tiloissa ilman ulkopuolisten läsnäoloa, mikä vaikeuttaa sen havaitsemista. Väkivalta alkaa harvoin heti parisuhteen alussa. Tyypillisempää on, että lähisuhdeväkivalta on alkaa hiljalleen esimerkiksi vähättelyn, arvostelun tai haukkumisen muodossa ja raaistuu ajan kuluessa. Koska väkivalta pitää sisällään monenlaista haitallista toimintaa ja se muuttuu vakavammaksi hiljalleen, voi sekä kokijan, että tekijän olla vaikeaa tunnistaa toiminta väkivallaksi, jonka vuoksi voikin mennä vuosia ennen kuin väkivalta huomataan ja tunnistetaan. Tämän vuoksi olisikin tärkeää hakea apua riippumatta siitä mitä väkivallan muotoa kokee ja, että sosiaali- ja terveysalan ammattilaisilla olisi osaamista väkivallan eri muotojen tunnistamiseen. (Rikosuhripäivystys, i.a.-b.; Leo. N, 2001)

Lähisuhdeväkivalta voidaan jakaa perheväkivaltaan, jossa perheenjäsen kohdistaa väkivaltaa toiseen perheenjäseneen, parisuhdeväkivaltaan, jossa väkivalta kohdistuu kumppaniin, sekä nuorten seurusteluväkivaltaan, jolla tarkoitetaan nuorten seurustelusuhteissa seurustelukumppaniin kohdistuvaa väkivaltaa. (Terveiden ja hyvinvoinninlaitos, i.a.) Väkivalta voi ilmetä reaktiivisesti ja impulsiivisesti kiihtyvään tilanteeseen liittyen tai proaktiivisesti ja harkitusti tavoitteellista ja tunnekylmää. (Karjalainen, 2021).

Lähisuhdeväkivallan ennaltaehkäiseminen, tunnistaminen ja siihen reagoiminen on tärkeää, sillä lähisuhdeväkivalta on poikkeuksetta väärin ja siihen sisältyy usein rikokseksi luokiteltavia tekoja. Lähisuhteissa tapahtuvia rikoksia ovat esimerkiksi eriasteiset pahoinpitelyt, henkirikokset ja niiden yritykset, sekä seksuaalirikokset. Myös henkinen väkivalta, muun muassa kunnianloukkaus, laitton uhkaus, pakottaminen, yksityiselämää loukkaavan tiedon levittäminen, salakuuntelu ja -katselu, kotirauhan, viestintärauhan tai lähestymiskiellon rikkominen ovat rikoksia. Taloudelliseen väkivaltaan voi liittyä pakottaminen, kavallukset,

kiristykset ja petokset. Myös vainoaminen on nykyään rikos. Lähisuhdeväkivaltatilanteissa laki velvoittaa ammattilaista tekemään lastensuojeluilmoituksen ja järjestämään tarvittavat sosiaalipalvelut. Sosiaali- ja terveysalan työntekijöillä on myös oikeus ilmoittaa poliisille epäiltäessä että asiakas on vaarassa joutua väkivallan kohteeksi. (Liimatainen ja Rantaeskola, 2022, s. 13–21, 56–64.)

Sosiaalisen median käytön yleistymisen tuo uusia ulottuvuuksia lähisuhdeväkivaltaan. Sosiaalinen media voi olla väkivallan tekijälle hyvä alusta kontrolloida, seurata ja kiristää väkivallan kokijaa. Kiristämiseen voidaan käyttää esimerkiksi kokijan kuvia, ja niitä voidaan muokata tekoälyllä kokijalle epäedullisemmiksi. Eri-tyyppisen hankalaksi tilanteen tekee, jos väkivallan kokija tarvitsee sosiaalista mediaa esimerkiksi töiden hoitamiseen. Kokija voi menettää sosiaalisessa mediassa tapahtuvan väkivallan vuoksi esimerkiksi työnsä ja vaikutuksia voi olla myös ihmissuhteisiin. Mikäli tekijä julkaisee kokijasta loukkaavaa tietoa, on kokijalla mahdollisuus pyytää tiedon ja materiaalin poistoa. Valitettavasti sosiaalisen median alustoilta tiedon poistaminen voi olla hidasta ja vaatia väkivallan kokijalta huomattavaa vaivannäköä. (Refuge, 2020.)

3 VÄKIVALLAN MUODOT

Lähisuhdeväkivallan muotoja ovat muun muassa fyysinen, henkinen, seksuaalinen, taloudellinen, uskonnollinen, kunniallinen, ja digitaalinen väkivalta. Myös vainoaminen, kaltointkohtelu, laiminlyönti ja huoltokiusaaminen ovat tunnistettuja lähisuhdeväkivallan muotoja. Näistä fyysinen väkivalta on yleensä helpoiten ja selkeimmin tunnistettavissa. Läheisessä suhteessa se kuitenkin harvemmin on ensimmäinen väkivallan muoto. (Naisten Linja, i.a.) Tästä syystä onkin erityisen tärkeää tuoda myös muita väkivallan muotoja paremmin tunnistetuiksi, jotta niiden ennaltaehkäisy, tunnistaminen ja puheeksiottaminen olisivat helpompaa.

3.1 Fyysinen väkivalta

Fyysinen väkivalta on kaikkea toisen koskemattomuuden loukkaamista ja satuttamista. Se on pahimmassa tapauksessa hengenvaarallista. Fyysinen väkivalta voi olla lyömistä käsin tai esineellä, raapimista, läpsimistä, puremista, tönimistä, kiinnipitämistä, ravistelua, polttamista, kulun estämistä, unen riistoa, huumaamista, tavaroiden tuhoamista, sekä niillä heittelyä. Vakavimmillaan fyysinen väkivalta on puukottamista, ampumista tai muuta raakaa väkivallantekoa jotain fyysiseen vahingoittamiseen sopivaa esinettä käyttäen. Fyysinen väkivalta voi aiheuttaa monenlaisia fyysisiä vammoja, kuten eriasteisia mustelmia, murtumia, ruhjeita ja sisäisiä vammoja, sekä johtaa pahimmillaan kuolemaan. Tämän lisäksi fyysinen väkivalta aiheuttaa kokijalleen psyykkisiä pitkäaikaisia vaikutuksia ja traumoja. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 2023-a.; Ensi- ja turvakotien liitto, i.a.)

3.2 Henkinen väkivalta

Henkinen väkivalta on kaikista yleisin väkivallan muoto, mutta silti sen tunnistaminen on erittäin vaikeaa, koska se harvemmin jättää selkeitä, tunnistettavia merkkejä kokijaan. Henkinen väkivalta vahingoittaa aina kokijan psyykkistä hyvinvointia, itsetuntoa ja terveyttä. Sitä voi olla vähättely, nöyryyttäminen, huutaminen, uhkailu, kontrollointi, syyllistäminen, mitätöinti, haukkuminen, kiristäminen, tavaroiden rikkominen, yliampuva mustasukkaisuus ja muista ihmissuhteista eristäminen. Myös fyysisellä väkivallalla uhkaaminen on henkistä väkivaltaa. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 2023-a.; Ensi- ja turvakotien liitto, i.a.) Etenkin miehiin kohdistuvassa väkivallassa henkinen väkivalta näkyy myös perättöminä syytöksinä seksuaalisesta väkivallasta. Syytökset voivat liittyä lapsiin tai kumpaniin kohdistuvaan seksuaaliseen väkivaltaan. Yleistä miesten kokemaa lähisuhdeväkivaltaa on lisäksi loukkaukset miehisyttä tai seksuaaliuutta kohtaan, sekä manipulointi ja kaksoisviestintä. (Jussi Pekkola, väkivaltatyöntekijä, henkilökohtainen tiedoksianto 13.3.2024.) Henkinen väkivalta vaikuttaa usein sen kokijan itsetuntoon, itseluottamukseen, sekä luottamukseen muita ihmisiä kohtaan. Tämä osaltaan johtaa helposti masennukseen, ahdistukseen, posttraumaattiseen stressihäiriöön ja muihin mielenterveyden ongelmiin. Henkinen väkivalta on

usein osana laajempaa väkivallan kokonaisuutta. Tästä syystä olisikin ensiarvoisen tärkeää tehdä henkinen väkivalta tunnistettavaksi, joka mahdollistaa avun ja tuen tarjoamisen sen uhreille. Henkinen väkivalta on laaja yhteiskunnallinen ongelma, jonka torjuminen edellyttää ammattilaisilta laajaa sitoutumista koulutukseen, ennaltaehkäisyyn, sekä väkivallan uhrien tukemiseen.

3.3 Seksuaalinen väkivalta

Seksuaalinen väkivalta on kyseessä silloin, kun henkilön seksuaalista ja kehollista itsemääräämisoikeutta loukataan tai häntä painostetaan tai pakotetaan osallistumaan seksuaalisiin tekoihin vasten hänen tahtoaan tai ilman suostumusta. Seksuaalisen väkivallan muodoista helpoiten tunnistettavissa on raiskaus, mutta siihen luetaan myös kaikki muu seksuaaliseen itsemääräämisoikeuteen kajoaminen, kuten epäsovelias, ilman suostumusta tapahtuva koskettelu, seksuaalisiin tekoihin painostaminen, seksuaalisesti vihjailevat eleet ja kommentit, epäterve vertailu edellisiin kumppaneihin, seksin kuvaaminen ilman lupaa, tiedottomassa tilassa olevaan kajoaminen ja painostaminen sukupuolielinten kosketteluun tai katsomaan, kun väkivallan tekijä masturboi. (Terveystieteiden tutkimuskeskus, 2023-a.; Ensi- ja turvakotien liitto, i.a.) Myös ei toivottujen, sukupuolielimistä otettujen kuvien lähettäminen luetaan seksuaaliseksi väkivallaksi ja on nykyään myös rikoslaissa määritelty, rangaistava teko. (L 723/2022 20. luku 7. §.) Seksuaalista väkivaltaa voi ilmetä erilaisissa suhteissa ja tilanteissa, mukaan lukien parisuhteissa. Tekijä voi olla uhrille joko tuntematon tai ennestään tuttu henkilö, kuten puoliso tai muu perheenjäsen. Seksuaalinen väkivalta aiheuttaa uhrilleen monia fyysisiä, psyykkisiä ja sosiaalisia seurauksia uhrilleen. Tämä taas osaltaan vaikuttaa uhrin kykyyn muodostaa jatkossa terveitä ihmissuhteita.

3.4 Taloudellinen väkivalta

Taloudellisessa väkivallassa tekijä pyrkii kontrolloimaan toista ihmistä taloudellisin keinoin. Tämä estää väkivallan kokijaa hallitsemasta omaa talouttaan ja tätä kautta montaa muuta asiaa elämässään, kuten itsenäisyyttä ja vapautta. Taloudellinen väkivalta ilmenee muutamilla eri tavoilla, joista yksi on rahan hallinta. Siinä väkivallan tekijä kontrolloi taloudellisia resursseja, kuten palkkaa tai

säästöjä, esimerkiksi käyttämällä toisen rahoja ilman lupaa, estämällä pääsyn tilille tai ohjaamalla palkan omalle tililleen. Myös toisen rahojen käyttö ilman lupaa lukeutuu edellä mainittuun. Toinen ilmenemismuoto on taloudellinen kontrolli, jossa väkivallan tekijä asettaa rajoituksia kulutukseen, pakottaa antamaan tiliotteita, luottokorttien tietoja tai pankkitunnuksia. Tämä tekee uhrista haavoittuvan ja estää itsenäisen päätöksenteon raha-asioissa. Rahallinen kiristäminen ja uhkailu on taloudellisen väkivallan muoto, jossa tekijä käyttää uhkailua tai kiristystä välineenä siihen, että saisi uhrin tekemään epäsuotuisia asioita vasten tahtoaan, kuten ottamaan velkaa. Taloudellista väkivaltaa on lisäksi uhrin omaisuuden hajottaminen ja talouden kustannuksien kaataminen tämän harteille. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 2023-a.; Ensi- ja turvakotien liitto, i.a.)

3.5 Digitaalinen väkivalta

Nykytekniikan kehitys on muuttanut ja mahdollistaa täysin erilaisen väkivallan muodon, digitaalisen väkivallan. Tämä on lähisuhdeväkivallasta puhuttaessa vielä suhteellisen vähän tunnettu, jopa vähätelty käsite ja väkivallan muoto. Digitaaliseen väkivallalle ominaista on sen tapahtuminen digitaalisten välineiden ja verkkoalustojen kautta. Se voi ilmetä monin eri tavoin vaikuttaen uhrin psyykkiseen ja sosiaaliseen hyvinvointiin. Digitaalinen väkivalta on toimintaa, jonka tarkoituksena on kontrolloida, vahingoittaa tai nöyryyttää uhria ja sitä voi esiintyä monessa eri asiayhteydessä, kuten sosiaalisessa mediassa, tekstiviesteissä, puheluissa, sähköpostissa, sekä erilaisilla verkkoalustoilla ja -foorumeilla. Digitaalista väkivaltaa on esimerkiksi jatkuva puhelu- ja viestein pommittaminen, sosiaalisen median käytön kontrollointi ja rajoittaminen, tileille murtautuminen, häiriköinti sosiaalisessa mediassa, puhelu-, viesti- ja sivuhistorian vahtiminen, henkilökohtaisten tietojen, kuten salasanojen tai kuvien luvaton käyttö tai jakaminen, sekä seuraaminen sijaintitietojen ja vakoiluohjelmien avulla. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 2023-a.; Ensi- ja turvakotien liitto, i.a.)

3.6 Uskonnollinen ja hengellinen väkivalta

Uskonnollinen ja hengellinen väkivalta määritelmän mukaan luetaan henkiseen väkivaltaan, johon liittyy uskonnollinen aspekti. Tämä tarkoittaa sitä, että yksilön

ajatteluun ja itsemääräämisoikeuteen pyritään vaikuttamaan, sekä estämään sitä erilaisten uskonnollisten merkitysten ja tulkintojen voimin. Tämä taas perustuu erilaisiin uskonnollisiin tai hengellisiin uskomuksiin, oppeihin ja auktoriteetteihin. Uskonnollista ja hengellistä väkivaltaa voi tapahtua monissa erilaisissa yhteyksissä, kuten perheissä, yhteisöissä ja uskonnollisissa instituutioissa. Uskonnolliseen väkivaltaan liittyy monesti kuitenkin yhteisöllisyys, jonka avulla väkivallan kokijaa painostetaan tietynlaiseen ajatteluun ja toimintaan. Uskonnollinen väkivalta voi ilmetä pakottamisena noudattamaan tiettyä uskontoa vastoin tahtoa, painostamalla uskonnollisiin seremonioihin ja rituaaleihin, syrjimisenä ja eristämisenä uskonnollisen vakaumuksen perusteella, sekä ääriajattelun tai fundamentalismin harjoittamisena, joka oikeuttaa väkivaltaisen käyttäytymisen uskonnollisten tekstien tai uskomusten perusteella. Hengellinen väkivalta puolestaan voi pitää sisällään manipulointia ja kontrollia hengellisten auktoriteettien toimesta, joka ilmenee pelotteluna, syyllistämisenä tai uhkailuna, sekä seksuaalista hyväksikäyttöä hengellisen auktoriteetin toimesta. Uskonnollinen ja hengellinen väkivalta voivat aiheuttaa syvää traumaa ja kärsimystä, jonka vuoksi niiden tunnistaminen on tärkeää. (Terveystieteiden tutkimuskeskus, 2023-a.; Ensi- ja turvakotien liitto, i.a.)

3.7 Kunniaväkivalta

Kunniaväkivallan tarkoituksena on säilyttää tai palauttaa perheen, suvun tai yhteisön yhteinen kunnia, kun sitä on jollain moraalikäsitteiden vastaisella toiminnalla loukattu. Tämä monesti liittyy sukupuolirooleihin tai seksuaalimoraalin normien ja käyttäytymissääntöjen rikkomiseen. Kunniaväkivaltaa esiintyy yleisimmin konservatiivisissa yhteisöissä, joissa perheen kunniaan liitetään yksilön valinnat ja käyttäytyminen. Kunniaan liittyvä väkivalta voi olla henkistä, joka näkyy painostamisena ja uhkailuna, jotta henkilöä voidaan rajoittaa toimimasta tavalla, joka voisi vaarantaa perheen kunnian. Se voi olla myös pukeutumisen rajoittamista, sekä sosiaalista kontrollointia ja eristämistä. Kunniaväkivallan taloudellinen muoto näkyy rahankäytön kontrollointina. Puolisoa voidaan estää käyttämästä varojaan tai ylipäättään tienaamasta omaa henkilökohtaista omaisuutta. Kunniaväkivaltaan liittyy fyysistä väkivaltaa, jonka äärimmäisin muoto on kunniamurha. Lisäksi avioliittoon pakottaminen luetaan yhdeksi kunniaväkivallan muodoksi.

Kunniaväkivallan uhrin kokevat fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen kärsimyksen lisäksi vakavaa uhkaa hengelle ja terveydelle. Lisäksi heidän on usein vaikea pyytää apua häpeän ja pelon vuoksi. Kunniaväkivaltaa torjutaan tällä hetkellä yhteiskunnallisella tasolla lainsäädännön, tiedottamisen, koulutuksen ja tukipalveluiden avulla. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 2023-a.; Ensi- ja turvakotien liitto, i.a.)

3.8 Vainoaminen

Vainoaminen käsitteenä monitahoinen ja moniulottuvainen. Sitä voi ilmetä monessa eri tilanteessa ja monin erilaisin tavoin. Vainoaminen on toistuvaa, systemaattista, sekä tarkoituksellista häirintää ja se usein aiheuttaa häirinnän kohteena olevassa henkilössä ahdistusta ja pelkoa. Vainoaminen on tavoitteellista toimintaa, jonka tarkoituksena on jollain tavalla rajoittaa vainon kohteena olevan henkilön elämää. Tämä taas osaltaan vaikuttaa merkittävästi vainon kohteena olevan turvallisuuden tunteeseen ja hyvinvointiin. Vainoamista on esimerkiksi toistuvat, ei-toivotut yhteydenottoyritykset, uhkailu ja pelottelu, seuraaminen ja tarkkailu, salakuvaaminen ja -kuuntelu, vahingonteot, sekä uhrin omaisiin tai lapsiin kohdistuvat teot, kuten esimerkiksi toistuvat lastensuojeluilmoitukset. Vainoaminen vaikuttaa monialaisesti uhrin hyvinvointiin, etenkin sen psyykkiseen ja sosiaaliseen osa-alueeseen vaikuttaen huomattavasti yleiseen elämänlaatuun. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 2023-a.; Ensi- ja turvakotien liitto, i.a.)

3.9 Huoltokiusaaminen

Huoltokiusaaminen on lähisuhdeväkivallan yksi vakavista muodoista, koska siinä uhrina on entisen puolison lisäksi myös lapsi tai lapsia. Siinä väkivallan välineenä käytetään lasten huoltajuutta tai hoitoa vahingoittamistarkoituksessa tai hallitukseen ja manipuloidakseen toista henkilöä. Huoltokiusaaminen voi ilmetä monin eri tavoin ja olla erittäin haitallista niin uhrille, kuin siinä välikappaleena käytettävälle lapselle. Huoltokiusaamista esiintyy eniten eron jälkeen, kun huoltajat ovat eri mieltä lapsen huoltoon tai tapaamisoikeuteen liittyvistä asioista. Huoltokiusaamisessa etävanhempaa voidaan yrittää vieraannuttaa lapsesta mustamaalamalla ja puhumalla tästä pahaa. Tämän tarkoituksena on mitätöidä ja alistaa

toista vanhempaa, sekä manipuloimalla aiheuttaa haittaa lapsen ja vanhemman väliselle suhteelle. Puhe voi olla jotain epäsuorasta vähättelystä ja vihjailusta räikeään valehteluun. Huoltokiusaamista on myös hankaloittaa etävanhempaa tapaamasta lastaan tai estää tapaamiset kokonaan. Huoltokiusaaja voi käyttää myös oikeusjärjestelmää hyväkseen vaikeuttamalla tai hidastamalla lapsen huoltoon liittyviä oikeudenkäyntejä, lapsen tapaamiseen liittyvien sopimusten tekemistä tai muiden oikeudellisten päätösten täytäntöönpanoa. Huoltokiusaaminen aiheuttaa vakavaa henkistä ja emotionaalista kärsimystä uhrilleen, sekä vaikuttaa haitallisesti lapsen kehitykseen ja hyvinvointiin kokonaisvaltaisesti. (Terveysten ja hyvinvoinnin laitos, 2023-a.; Ensi- ja turvakotien liitto, i.a.) Huoltokiusaamisessa hankalaa on sanktiokäytäntöjen puute, vaikka se on laissa määritelty rangaistavaksi. (Suomen Uusperheiden Liitto ry, i.a.) Tästä syystä olisikin olennaista pyrkiä lisäämään tietoisuutta huoltokiusaamisesta väkivallan muotona, sekä edistää lainsäädännön ja palveluiden kehittämistä

3.10 Kaltoinkohtelu ja laiminlyönti

Kaltoinkohtelu ja laiminlyönti ovat laajoja käsitteitä, jotka kattavat sen henkisen, emotionaalisen, fyysisen ja seksuaalisen muodon, sekä huolenpidon laiminlyönnin. Keskeistä näille on se, että ne kohdistuvat yleensä jollain tavalla heikommassa asemassa olevaan tai toisen avusta riippuvaiseen henkilöön. Kaltoinkohtelua ja laiminlyöntiä on esimerkiksi toisen ihmisen perustarpeiden huomiotta jättäminen, sekä avun, hoivan tai lääketieteellisen hoidon epääminen. Kaltoinkohtelua on myös toisen vahingoittaminen esimerkiksi lääkkeillä, päihteillä, liuottimilla tai muilla kemikaaleilla haitallisessa merkityksessä. (Ensi- ja turvakotien liitto, i.a.) Kaltoinkohtelu ja laiminlyönti voivat aiheuttaa uhrilleen vakavia fyysisiä, psyykkisiä, sekä sosiaalisia vaurioita, joiden seuraukset voivat olla hyvinkin pitkäaikaisia.

4 MIES VÄKIVALLAN KOKIJANA

Miehiä lähisuhdeväkivallan kokijoina on tutkittu vähemmän kuin naisia. Canadassa 2020 julkaistun kirjallisuuskatsauksen tarkoitus oli selvittää miesten kokemuksia avun saantiin palveluissa. Katsauksen mukaan miehet kokevat sekä henkistä, fyysistä, että taloudellista väkivaltaa ja heillä on usein epäselvyyksiä siitä, mistä apua ja tukea voi saada. (Bhele ym., 2020.) Vuonna 2011 Yhdysvalloissa toteutettiin tutkimus lähisuhdeväkivallan, seksuaalisen väkivallan ja vainoamisen esiintyvyydestä. Tutkimukseen osallistui yli 12 000 haastateltavaa. Kyseisen tutkimuksen mukaan arviolta vähän alle neljäsosa miehistä oli kokenut elämänsä aikana seksuaalista väkivaltaa, kuten ei-toivottuja seksuaalisia kontakteja ja kokemuksia, sekä pakottamista. Vainoamista elämänsä aikana oli kokenut arviolta 5 % miehistä. Huomionarvoista on, että suurin osa seksuaaliväkivallan kokijoiksi joutuneista oli alle 25-vuotiaita ensimmäisen väkivaltakokemuksen aikaan. Tutkimuksen mukaan miehet kokevat sekä seksuaalista väkivaltaa, että vainoamista niin nais- että miestekijöiden toimesta. (Basile ym., 2014.)

Tampereen yliopiston Kiistelty suostumus. Läheisyyden sosiaalinen ja digitaalinen rajakäynti nuorten romanttisissa suhteissa-tutkimushankkeen osana toteutettiin kyselytutkimus 15–20-vuotiaille nuorille. Tutkimukseen osallistuneista pojista digitaalista väkivaltaa seurustelukumppanin toimesta oli kokenut 45 %, henkistä väkivaltaa 32 %, seksuaalista väkivaltaa 15 % ja fyysistä väkivaltaa 14 %. Digitaalinen väkivalta oli yleisintä ja se sisälsi kontrollointia ja viesteillä tekemisten vahtimista. Koettu henkinen väkivalta taas oli yleisimmin huutamista ja kokin tai tämän perheen ja ystävien haukkumista. Seksuaalinen väkivalta sisälsi yleisimmin pakottamista seksuaalisiin tekoihin ja yhdyntään. Entisen seurustelukumppanin harjoittamana yleisin väkivallan muoto oli digitaalinen väkivalta (37 %) kun taas henkistä, fyysistä ja seksuaalista väkivaltaa koki 10 %. Yleisimmin pojat kertoivat eteenpäin digitaalisesta, henkisestä ja fyysisestä väkivallasta, kun taas seksuaalisesta väkivallasta kertoi harvempi. (Isotalo, 2023.) Erityisesti digitaalisen väkivallan yleisyys on huolestuttava ilmiö, joka vaikuttaa poikien hyvinvointiin. Ilmiön yleisyyden vuoksi digitaalisen väkivallan haitoista ja seurauksista tulisi ehdottomasti lisätä tietoisuutta.

Myös sukupuolittunut väkivalta ja lähisuhdeväkivalta Suomessa 2021 -tutkimuksen mukaan miehet kokevat fyysistä, seksuaalista ja henkistä väkivaltaa lähisuhteissaan. Yli puolet vastaajista kertoi väkivaltaa olevan toistuvasti, ja monet kokivat fyysisiä vammoja väkivallan seurauksena. Kuitenkin vain neljännes väkivaltaa kokeneista oli kertonut asiasta kenellekään. (Attila ym., 2022.) Viranomaisten tietoon tulevasta lähisuhdeväkivallasta neljännes kohdistuu miehiin ja joidenkin kyselytutkimusten mukaan naisista ja miehistä fyysistä väkivaltaa parisuhteissaan kokee yhtä suuri määrä. Miehet ovat naisia varovaisempia ilmoittamaan kokemastaan väkivallasta viranomaisille. (Liimatainen ja Rantaeskola, 2022, s. 10.)

Syitä miesten puhumattomuudelle on pyritty selvittämään. Selvityksistä tulee ilmi, että puhumattomuuteen vaikuttaa muun muassa häpeä, epävarmuus tilanteen vakavuudesta ja saatavilla olevista palveluista. Edellä mainittujen lisäksi huoli seurauksista hankaloittaa esimerkiksi turvakotiin hakeutumista (Attila ym., 2022). Miesten avunhakemisen esteenä voi olla myös pelko siitä, ettei heitä uskota. Heidän kokemuksiaan saatetaan vähätellä ja he voivat olla huolestuneita siitä, miten väkivaltakokemukset vaikuttavat esimerkiksi isyyteen. Usein taustalla on myös pelko siitä, että heidät leimataan väkivallan alullepanijoiksi tai heitä muuten syyllistetään tilanteesta. Miehet eivät myöskään välttämättä halua parisuhteensa päättyvän. (Bates ym., 2022.; Ford-Gilboe ym., 2023.) Kyse ei siis ole siitä, etteivät miehet haluaisi puhua ja vastaanottaa apua, vaan siitä että kynnyks keskusteluun on korkea.

Miessakit ry:n tekemän Väkivaltaa kokeneet miehet hankkeen -kyselytutkimuksen mukaan on selvinnyt, että lähisuhdeväkivallan kokeminen aiheuttaa monelle miehelle erilaisia haitallisia oireita, kuten ahdistusta, järkytystä ja itsevarmuuden heikkenemistä, sekä jopa lähes puolet heistä tunsivat masennusta väkivallan seurauksena. (Rikosuhripäivystys, i.a.) Lähemmässä tarkastelussa selviää, että kyselyyn vastanneista miehistä valtaosa oli kokenut lähisuhdeväkivaltaa entisen kumppaninsa taholta. Käytetty väkivalta oli pääosin henkistä ja fyysistä. Henkinen väkivalta oli esiintynyt miehen huonommuuden osoittamisena, sekä henkisenä ja välineellisenä vahingoittamisena. Fyysinen väkivalta ilmeni lähinnä

lyömisenä, tavaroilla heittämisenä, sekä raapimisena ja potkimisena. (Miessakit ry, i.a.)

4.1 Lähisuhdevallalle altistavat tekijät

Lähisuhdeväkivallalle alttiita ovat etenkin mielenterveysongelmista kärsivät ja vammaiset miehet. Lapsuudessa ja nuoruudessa koettu väkivalta, hyväksikäyttö ja kaltoinkohtelu sekä vanhempien välisen väkivallan todistaminen lisäävät riskiä kokea väkivaltaa myöhemmin elämässä periytyvien käytös- ja toimintamallien vuoksi. Päihde- ja mielenterveysongelmat, vammaisuus ja muut toimintakykyä alentavat seikat lisäävät riskiä lähisuhdeväkivallalle altistumiseen, koska kokija on näissä tilanteissa usein altis muiden vaikutusvallalle, eikä täysin kykene huolehtimaan omista tarpeistaan tai oikeuksistaan. Haasteet parisuhteissa lisäävät myös riskiä lähisuhdeväkivallalle. Esimerkiksi mustasukkaisuus, kommunikaatiovaikeudet, taloushuolet ja niiden tuoma stressi ja paine, sekä oma väkivaltainen käytös parisuhteissa ovat tunnettuja riskitekijöitä. Heikko sosioekonominen status lisää riskiä, joskin erot prosentuaalisesti tilastokeskuksen tutkimuksessa olivat melko pieniä. (Büttner ja Kolbe, 2020; Gubi ja Wandera, 2022; Tilastokeskus, 2021.) Vaikka riskitekijöitä tunnetaankin, on tärkeää muistaa, että lähisuhdeväkivaltaa voi kokea kuka vain sosioekonomiseen asemaan ja kulttuuriin katsomatta.

Myös läheisriippuvuus voi altistaa lähisuhdeväkivallalle ja sen jatkumiselle, sillä läheisriippuvuudessa ihminen on pakonomaisen riippuvainen esimerkiksi puolisostaan peläten hylätyksi tulemista, koska ei kestä ajatusta yksin jäämisestä. Läheisriippuvaisen voi olla vaikeaa tunnistaa omia tunteitaan ja tarpeitaan, joka johtaa siihen, ettei parisuhde useinkaan ole tasavertainen ja läheisriippuvainen voi hyväksyä kaikenlaisen käytöksen itseään kohtaan. (Päihdelinkki, i.a.)

4.2 Lähisuhdeväkivallan vaikutukset

Yli 70 % 16–74-vuotiasta suomalaisista on kokemuksia lähisuhdeväkivallasta, selviää Valtioneuvoston julkaisemasta tutkimuksesta. Tämä osoittaa lähisuhdeväkivallalla olevan laajoja vaikutuksia suomalaiseen väestöön. (Valtioneuvosto, 2022) Sen lisäksi, että väkivalta voi aiheuttaa suoria fyysisiä vammoja, voi

väkivalta johtaa myös moniin muihin psyykkisiin, somaattisiin ja sosiaalisiin seurauksiin. Väkivaltakokemuksista voi seurata paniikkikohtauksia, masennusta, vatsavaivoja, sydämen tykytyksiä, muistin ja keskittymiskyvyn heikkenemistä, aloitekyvyttömyyttä, posttraumaattista stressiä, ylirasittuneisuutta ja masennusta. Pahimmillaan väkivaltakokemukset voivat johtaa itsetuhoisiin ajatuksiin ja tekoihin. (Holma ym. 2011.) Miehet ovat raportoineet väkivallan vaikuttaneen myös sosiaaliseen hyvinvointiin. Tämä näkyy yksinäisyytenä, harrastuksista ja ystävyys-suhteista vetäytymisenä, työkyvyttömyytenä ja töiden menettämisenä, sekä isä-lapsi-suhteen katkeamisena. Väkivaltakokemuksilla on vaikutuksia myös tuleviin parisuhteisiin. Miesten päihteiden käyttö, tupakointi, sekä epäsosiaalinen käytös voivat lisääntyä parisuhdeväkivallan myötä, joka pitkällä aikavälillä vaikuttaa negatiivisesti terveyteen ja hyvinvointiin. On myös todettu, että somaattisia oireita, kuten kohonnut verenpaine, sukupuoliteitse tarttuvat taudit, astma ja yleinen huono fyysinen vointi ovat todennäköisempiä miehillä, jotka kokevat lähisuhdeväkivaltaa. (Bates ym., 2022.; Ford-Gilboe ym., 2023) Väkivallan vaikutuksena seuraa usein myös tunne ihmisarvon alenemisesta ja toivottomuudesta. Tämä voi johtaa helposti sulkeutumiseen, sekä muista ihmisistä etääntymiseen ja eristäytymiseen. Tämän vuoksi lähisuhdeväkivallan uhrilla on usein vaikeuksia muodostaa ja ylläpitää sosiaalisia suhteita. Myös erilaisten konfliktien välttely, sekä itseään kohtaan yli suojeleva käytös näkyy usein lähisuhdeväkivallan kokijoissa. (Meeste Kriisikeskus tänä ja homme, 2015 i.a.-a.)

Lähisuhdeväkivallan kokijan lisäksi lähisuhdeväkivalta vaikuttaa usein myös perheen, ystävien ja muiden läheisten hyvinvointiin. Läheisille tilanne voi olla vaikea, jos sekä kokija, että tekijä ovat tuttuja ja tärkeitä, sillä tilanne voi vaikuttaa negatiivisesti perhe- ja ystävyys-suhteisiin. Väkivallan kokijan läheiset voivat kokea hämmennystä ja syyllisyyttä tilanteesta, eivätkä he välttämättä tiedä, miten tilanteessa tulisi toimia. Joskus läheiset syyllistävät itseään siitä, että eivät ole osanneet toimia tai tienneet, kuinka auttaa väkivallan kokijaa. Läheisille tästä voi aiheutua psyykkisiä oireita, kuten ahdistuneisuutta, pelkoa ja unihäiriöitä. (Criminal injuries helpline, 2022). Siksi ammattilaisten tulisikin huomioida myös lähisuhdeväkivaltaa kokeneen läheiset.

4.3 Väkivallan tunnistaminen ja puheeksiotto

Lähisuhdeväkivallan tunnistaminen on usein vaikeaa, koska tekijä harvoin käyttää väkivaltaa muiden katseiden alla. Väkivallan merkkien havainnointi ja tunnistaminen voi olla vaikeaa, sillä merkit voivat olla hyvin huomaamattomia, epäselviä ja samankaltaisia, jollaisia myös muissa vaikeissa elämäntilanteissa voi esiintyä. Tällaisia merkkejä voivat olla esimerkiksi äkilliset muutokset ulkonäössä, käyttäytymisessä ja persoonallisuudessa, itselleen epätyypillinen käytös silloin, kun puoliso on mukana tapaamisessa, sekä peruuttamattomat poisjäännit tapaamisista ilman selkeää syytä. (Segal ja Smith, i.a.) Jokaisella sosiaali- ja terveysalalla toimivalla ammattilaisella on velvollisuus puuttua tunnistamaansa väkivaltaan. Tämän vuoksi onkin tärkeää ymmärtää, mitä kaikkea väkivalta pitää sisällään, mikä sille altistaa ja mitä vaikutuksia sillä on kokijan hyvinvointiin ja toimintakykyyn.

Ammattilaiset kokevat väkivaltaan puuttumisen vaikeaksi puutteellisten resursien, osaamattomuuden ja palvelujärjestelmän jäykkyyden vuoksi. Tutkitusti väkivaltaan puuttumiseen vaikuttavat myös ammattilaisten asenteet ja ajatus siitä, ettei väkivaltaan puuttumisen koeta kuuluvan omaan työnkuvaan. Joskus ammattilaiset myös ajattelevat, että väkivalta on yksityisasia ja siitä puhuminen voi loukata asiakasta. Valitettavasti joskus myös ajatellaan, ettei mies voi olla väkivallan kokija. (Bates ym., 2022.) Nämä mielikuvat vaikeuttavat tehokasta lähisuhdeväkivallan ennaltaehkäisyä, tunnistamista ja avun antamista.

Lähisuhdeväkivallan tunnistamiseen sosiaali- ja terveydenhuollossa on kehitetty erilaisia työkaluja. Tällaisia ovat esimerkiksi THL:n verkkokouluympäristössä maksuttomina saatavilla olevat Digitaalinen väkivalta-verkkokoulu, Kunniaan liittyvä väkivalta-verkkokoulu ja Puutu väkivaltaan-koulutus lähisuhdeväkivallasta. Verkkokoulutusten tarkoitus on lisätä ammattilaisten ymmärrystä ilmiöön liittyen, sekä auttaa tunnistamaan, kohtaamaan ja auttamaan lähisuhdeväkivallan eri osapuolia. Koulutukset on suunnattu sosiaali- ja terveysalan, sekä opetus- ja kasvatustalon ammattilaisille. THL on myös yhteistyössä Keski-Suomen sairaanhoitopiirin kanssa kehittänyt lähisuhdeväkivallan suodatin- ja kartoituslomakkeen. Sivuilta löytyy myös ohjeistus lomakkeen käyttöön, sekä kokijan kohtaamiseen.

(Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 2023-b.; Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 2024.)

Tunnistamisen vaikeuden vuoksi, olisikin hyvä, että väkivalta otettaisiin puheeksi jokaisessa hoito- ja asiakaskontaktissa. Kun väkivallasta kysytään kaikilta, on ammattilaisen helppo perustella aiheesta kysymistä sillä, että näin toimitaan kaikkien kanssa. Kaikilta kysyminen laskee kynnystä puheeksi ottoon, sekä pitkällä aikavälillä vaikuttaa asenteisiin ja tekee ilmiöstä tunnetumman sekä helpommin lähestyttävän niin miehille kuin ammattilaisillekin. (Kimber ym., 2021.)

Väkivaltakokemuksista keskusteltaessa on syytä varmistaa tilanteen kiireettömyys ja turvallisuus. Väkivallasta on usein helpointa puhua ilman ylimääräisiä henkilöitä, kuten läheisiä tai ystäviä. Tilanteessa on huomioitava kulttuuriset tekijät ja se, miten ne vaikuttavat väkivallan kokemiseen. Väkivallasta voidaan kysyä monin tavoin. Joskus voi olla hyödyllisempää esittää epäsuoria kysymyksiä asiakkaan ihmissuhteista ja arjesta yleisesti. Tällaisia kysymyksiä voivat olla esimerkiksi ”Miten töissä ja kotona sujuu?”, ”Millaiset suhteet sinulla on perheenjäseniin?”. Kysymykset voivat olla myös suoria, kuten ”Millaisia kokemuksia sinulla on väkivallasta?” ”Oletko kokenut väkivaltaa jonkun toimesta?” Kysymykset kannattaa muokata omaan suuhun sopivaksi. Mikäli asiakas kertoo kokevansa tai kokeneensa väkivaltaa, tulee ammattilaisen validoida kokemukset, varmistaa turvallisuus ja auttaa järjestämään tarvittavat palvelut. (Kimber ym., 2021) Väkivaltakokemuksista keskusteltaessa on tärkeää, ettei ammattilainen vähättele tai syyllistä asiakasta esimerkiksi kysymyksillä siitä, miksei kokija lähde suhteesta tai mitä kokija on tehnyt tekijän suuttuttamiseksi. Lähisuhdeväkivaltaa on myös tärkeää olla arvottamatta sen vakavuuden, määrän tai keston perusteella. (Kimber ym., 2021; Segal ja Smith, i.a.)

5 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITE

Tämän opinnäytetyön kehittämistyön tavoitteena oli suunnitella ja luoda selkeä ja tarkoituksenmukainen opas miesten kokeman lähisuhdeväkivallan tunnistamisesta ja puheeksiotosta. Opas luotiin Miessakit ry:n käyttöön. Opas palvelee muun muassa sosiaali- ja terveysalan ammattilaisia, jotka voivat työssään kohdata lähisuhdeväkivaltaa kokevia tai sitä kokeneita asiakkaita. Opas auttaa tunnistamaan väkivaltaa, sekä ottamaan sen puheeksi avoimemmin. Kehittämistyön tarkoituksena oli lisätä tietoisuutta lähisuhdeväkivallasta ja tarjota välineitä sen tunnistamiseen ja puheeksiottoon. Opas tiivistettiin selkeäksi ja helposti lähestyttäväksi. Toivomme, että oppaasta on hyötyä niin yhteistyötahollemme, kuin meille itsellemmekin asiakkaita ja potilaita kohdatessamme ja ohjatessamme.

6 MIESSAKIT RY

Miessakit ry on 1990-luvulla perustettu, uskonnollisesti ja poliittisesti sitoutumaton yhdistys, jonka tavoitteena on yhteiskunnallinen miehille suunnattu tukiverkosto (Miessakit ry, i.a.-a). Miessakit ry:n toimintaa ohjaavia arvoja ovat mieserityisyys, vertaisuus, ammatillisuus ja hyvinvoinnin edistäminen ja yhdistys pyrkii toiminnallaan edistämään hyvinvointia asettamalla keskiöön miesten aidon kohtaamisen ja kuulemisen. (Miessakit ry., i.a.-b.)

Miessakit ry:n toiminta kattaa laajasti erilaisia toimintoja miehille tarkoitetuista tuki- ja vertaistoiminnoista aina koulutus- ja kehittämistoimintaan sekä yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen. Yhdistys tarjoaa miehille monipuolisia mahdollisuuksia avun ja vertaistuen saamiseen. (Miessakit ry., i.a.-c). Yhdistys tarjoaa tukea esimerkiksi ero-ongelmia, isyyttä ja kotoutumista pohtiville miehille, sekä väkivaltaa käyttäville ja kokeville miehille. Tuki voi olla yksilö- tai vertaistukea tai neuvontaa

ja tapahtua kasvotusten tai etänä puhelimen tai verkon välityksellä. (Miessakit ry., i.a.-d.)

Miessakit ry on kehittänyt auttamismallin väkivaltaa kokeneille miehille. Auttamismalli koostuu sekä yksilötyöskentelystä, että ohjatusta vertaistukiryhmästä. Yksilötyöskentely kattaa viisi käyntikertaa, joiden aikana asetetaan tavoitteet toiminnalle, käsitellään väkivallan tunnistamista, harjoitellaan ahdistuksen hallintaa, käydään läpi toimimattomia toimintamalleja, sekä muotoillaan niitä uudelleen, sekä suunnitellaan tulevaa. Vertaistukiryhmä on kymmenesti kokoontuva, 90 minuuttia kestävä, ohjattu ryhmä, jossa käsitellään väkivallan tunnistamista, sen seurauksia ja aiheuttamia tunteita, sekä omien tarpeiden huomioimista. (Miessakit ry., i.a.-e.)

7 PROSESSIN KUVAUS

7.1 Kehittämisen lähtökohdat ja menetelmät

Kehittämistyön tarkoituksena on löytää ratkaisu johonkin olemassa olevaan ongelmaan tai muutostarpeeseen. Siinä on kysymys jonkin käytännön toiminnan ohjeistamisesta tai kehittämisestä. Idean ja valmiin kehittämistyön välissä on useita vaiheita, jotka vaativat aikaa ja työtä. Kehittämistyöhön kuuluu ideointia ja tavoitteiden asettamista, aiheen rajausta, suunnittelua, aineiston keruuta ja koaamista, ja jatkuvaa arviointia, sekä palautteen keräämistä ja tuotoksen ja sen hyötyjen esittelyä. Jokaiseen vaiheeseen on varattava riittävästi aikaa. (Eloranta ym., 2017, s. 51.) Kehittämispainotteisen opinnäytetyön raportissa on siis tarkoituksena tarkastella käsiteltävän aiheen teoreettisia lähtökohtia, keskeisiä käsitteitä ja toimintaympäristöä, jonka pohjalta produktia lähdetään suunnittelemaan ja kehittämään tutkittuun tietoon perustuen.

Päädyimme tekemään kehittämispainotteisen opinnäytetyön, koska valitsemas-
tamme aiheesta on saatavilla toistaiseksi vielä vähän materiaalia. Miesten koke-
masta väkivallasta on tehty joitakin tutkimuksia, joiden lopputulosten pohjalta
olemme lähteneet miettimään opinnäytetyön tarkempaa suuntaa ja aihetta. Muun
muassa Miessakit ry:llä on ollut hankkeita, joissa on kerätty raporteja miesten
kokemasta väkivallasta. Näiden kerättyjen tietojen perusteella on käynyt ilmi, että
miehiin kohdistuvaa väkivaltaa tulee edelleen tuoda tunnistettavammaksi. Eten-
kin viranomaisten ja ammattilaisten tiedon lisääminen ja kouluttaminen väkivallan
tunnistamiseen on merkittäviä esiin nousseita ehdotuksia. (Miessakit ry, i.a.-f.)
Tältä pohjalta kehittämispainotteisen opinnäytetyömme lähtökohtana oli laatia
Miessakit ry:n kanssa yhteistyössä opas, joka toimii apuna ammattilaisille ja vi-
ranomaisille miehiin kohdistuvan lähisuhdeväkivallan tunnistamisessa ja puheek-
siotossa. Kehittämistyössä käytettävistä aineistonkeruumenetelmistä oppaan
teon avuksi hyödynsimme jo aiheesta tehtyä tutkimustietoa, sekä kirjallisuutta.

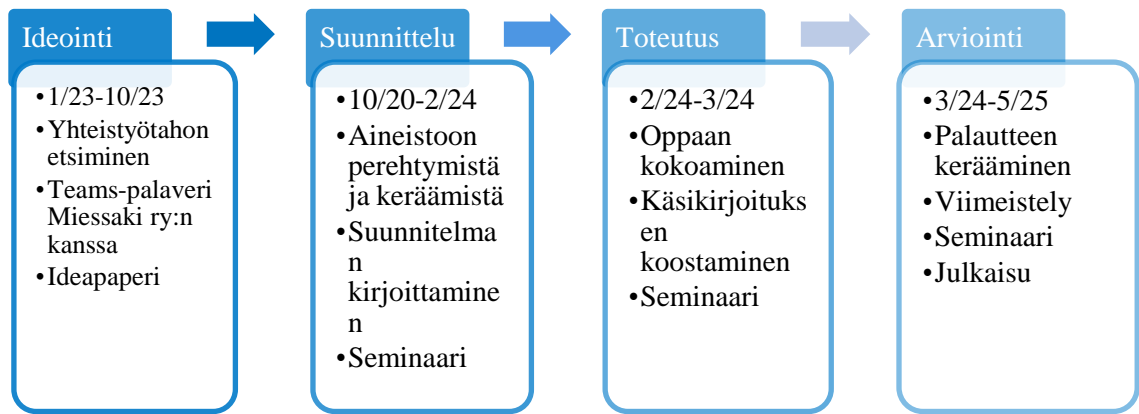
Teimme oppaan työelämän yhteistyökumppanin esiintuomien toiveiden ja tarpei-
den mukaisesti yhteiskehittämisen menetelmin. Yhteiskehittämisen menetelmää
edistimme lineaarisen mallin mukaan, jonka johdatuksella lähdimme määrittä-
mään opinnäytetyön toteuttamista. Mallissa on selkeästi määriteltäviä, peräkkäisiä
vaiheita (Salonen, 2013). Käytimme työssämme neljää vaihetta, joita olivat ide-
ointi, suunnittelu, toteutus ja arvointi. Näiden vaiheiden avulla pyrimme saavutta-
maan tavoitteet ja koostamaan opasta työelämän yhteistyökumppanin tarpeisiin
vastaten.

Ensimmäisenä vaiheena vuoden 2023 kevään aikana oli aiheen valinta ja mää-
rittely. Syksyllä 2023 pääsimme aloittamaan prosessin kaikkia kiinnostavan ai-
heen valinnalla, joka oli miesten kokema lähisuhdeväkivalta. Tällöin lähestyimme
yhteistyötahoamme ja sovimme tapaamisen Miessakit ry:n asiantuntijan kanssa
Teams-palaverin merkeissä. Palaverissa sovimme tarkemmat raamit työlle, sekä
rajasimme aihetta yhteistyötahon tarpeiden mukaan. Saimme myös itse suurilta
osin määrittää sitä, kuinka aihetta lähestymme. Tämän jälkeen aloimme työstää
opinnäytetyön aihetta, jonka jälkeen lähetimme siitä syntyneen ideapaperin oh-
jaaville lehtoreille hyväksyttäväksi. Ideapaperi hyväksyttiin lokakuussa 2023.

Toisena vaiheena työssämme oli kehittämistyön prosessin suunnittelu, jolloin olimme uudelleen yhteydessä sähköpostitse Miessakit ry:n kanssa ja rajasimme aihetta vielä tarkemmaksi työelämän tarpeen mukaisesti. Tämän perusteella syntyi idea oppaasta sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisille. Tämä vaihe sisälsi myös työn organisointia ja aikataulutusta, jolloin teimme karkean suunnitelman opinnäytetyön prosessin etenemiselle päivämäärineen, sekä jaoimme hie-man aihealueita, joista lähdimme hakemaan tietoa. Aloimme toteuttaa opinnäytetyön suunnitelmaa talven 2023–2024 aikana, jonka saimme esiteltävä suunnitelmaseminaarissa helmikuussa 2024. Suunnitelmaa varten loimme teoriapohjaa opinnäytetyöllemme erilaisia tietolähteitä hyödyntäen.

Kun suunnitelma oli hyväksytty, siirryimme lineaarisen mallin kolmanteen vaiheeseen. Tässä vaiheessa aloimme työstää käsikirjoitusta ja raakaversiota oppaasta. Tätä varten muodostimme tietoperustaa vielä laajemmin keräämällä aineistoa eri lähteistä ja kokosimme opinnäytetyön käsikirjoitukseen määritelmät keskeisimmistä käsitteistä, sekä useampia teoreettisia lähtökohtia aiheeseen liittyen. Lisäksi saimme tehtyä oppaasta ensimmäisen version, jonka lähetimme Miessakit ry:n ja ohjaavan opettajan arvioitavaksi. Miessakit ry:n, sekä ohjaavan opettajan palautteen perusteella teimme tarvittavat muutokset ja korjaukset oppaaseen, sekä opinnäytetyön käsikirjoitukseen. Käsikirjoituksen pääsimme viimein esittämään seminaarissa maaliskuun 2024 loppupuolella.

Neljännessä ja viimeisessä lineaarisen mallin mukaisessa vaiheessa opinnäytetyön käsikirjoitus ja opas oli palautekyselyn kehittämissuositusten perusteella tehtyjen muutosten jälkeen hyväksytty, ilmoitautuimme opinnäytetyön arviointiprosessiin huhtikuun 2024 alussa. Opinnäytetyön esitarkastus ja julkaisu ajoittuivat suunnitelmamme mukaan vuoden 2024 huhti-toukokuun vaihteeseen, joka myös toteutui tämän mukaisesti. Esittelimme opinnäytetyömme julkaisuseminaarissa toukokuussa 2024, jonka jälkeen osallistuimme kypsyysnäytteeseen, sekä palautimme valmiin opinnäytetyön puolesta välissä toukokuuta 2024.

Kuvio 1. Opinnäytetyön prosessin aikataulu

7.2 Oppaan ideointi ja suunnittelu

Keskustelimme syksyllä 2023 yhteistyötahomme kanssa miesten kokemasta väkivallasta ja siihen liittyvistä kehittämistarpeista. Keskusteluissa nousi esiin se, ettei ilmiö ole laajalti tunnettu, eikä väkivaltaa näin tunnisteta tai osata ottaa puheeksi. Yhteistyötahomme oli avoin kaikelle miesten kokeman väkivallan tunnetummaksi tekeväälle työlle, ja hyväksyi ideamme oppaasta.

Idean muodostuttua lähdimme tarkentamaan ja täsmentämään ideaamme. Rajasimme idean pohjalta aiheen niin, että se on realistista toteuttaa. Halusimme rajata aiheen koskemaan nimenomaan miesten kokemaan lähisuhdeväkivaltaan, koska aihe on mielenkiintoinen ja tärkeä, eikä siitä ole kovin runsaasti materiaalia saatavilla. Hyödynsimme tässä vaiheessa viisi kertaa miksi -menetelmää. Menetelmässä valitaan ongelma ja esitetään ongelmaan liittyen viisi miksi kysymystä. Tämän on tarkoitus mahdollistaa ratkaisun löytyminen. (Innokylä, i.a.) Valitsimme ongelmaksi miesten kokeman lähisuhdeväkivallan tunnistamisen ja puheeksioton. Esitimme ongelmaan seuraavat viisi kysymystä:

- miksi miesten kokemasta väkivallasta ei puhuta tai sitä ei tunnisteta?
- miksi ammattilaiset kokevat puheeksioton vaikeaksi?
- miten tunnistamista ja puheeksiottoa voisi helpottaa?
- miten ilmiöstä voidaan tehdä tunnetumpi?
- miten asenteisiin voisi vaikuttaa?

Helposti lähestyttävä ja opinnäytetyönä toteutettavissa oleva vastaus kysymyksiin oli oppaan luominen. Perehdyimme aihetta koskeviin tutkimuksiin, yhteistyökumppanin julkaisemiin materiaaleihin, tehtyihin opinnäytetöihin, sekä muuhun aihetta käsittelevään materiaaliin. Materiaalia etsittiin Diak Finnasta, Medic-tietokannasta, PubMedista ja Google Scholarista, sekä eri (väkivaltatyön)toimijoiden verkkosivuilta. Suomenkielisinä hakusanoina käytimme muun muassa lähisuhdeväkivalta, väkivallan muodot, miesten kokema lähisuhdeväkivalta, lähisuhdeväkivalta ja miehet, väkivallan tunnistaminen, väkivallan puheeksiotto, lähisuhdeväkivallan vaikutus. Englanninkielisinä hakusanoina käytimme esimerkiksi male victims of intimate partner violence, men and intimate partner violence, domestic violence, male client and intimate partner violence. Keräsimme talteen materiaalia ja aloimme kirjoittamaan suunnitelmaa. Suunnitelmavaiheen lopuksi kerroimme suunnitelmastamme yhteistyötaholle ja helmikuussa 2024 esittelimme suunnitelmamme seminaarissa.

7.3 Oppaan toteutus

Helmikuussa 2024 esittelimme suunnitelmamme seminaarissa ja siirryimme toteutus vaiheeseen, eli oppaan kokoamiseen teorian tietoon pohjautuen. Hyödynsimme oppaan kokoamisessa suomen ja englannin kielistä aineistoa ja tutkimuksia. Olimme jo suunnitteluvaiheessa hahmotelleet oppaan sisällön otsikkotasolla ja tässä myös pitäydyimme, sillä ne nousivat aineistossa usein esiin.

Kokeilimme oppaan luomista eri ohjelmilla ja päädyimme Canvaan sen helppouden ja monipuolisuuden vuoksi. Oppaasta tuli 14-sivuinen ja se sisältää kaikki suunnittelemamme kappaleet (Liite 1 Opas). Opas sisältää perustietoa lähisuhdeväkivallasta ja sen muodoista, tietoa väkivallalle altistavista tekijöistä ja väkivallan vaikutuksista, sekä vinkkejä väkivallan tunnistamiseen ja puheeksiottoon. Oppaan loppuun päädyimme vielä lisäämään ammattilaisille muistilistan huomioitavista asioista. Oppaaseen on lisätty muutama kuva Canvan vapaassa käytössä olevasta kuvapankista. Työn edetessä huomasimme, ettei opas ole A4-koossa kuten oli tarkoitettu, joten se muutettiin vielä oikeaan kokoon tulostamisen helpottamiseksi. Oppaan valmistuttua ja kaikkien osapuolien hyväksytyä se,

opas luovutettiin yhteistyötahon käyttöön. Toteutusvaiheessa esittelimme käsikirjoituksen maaliskuun 2024 seminaarissa.

7.4 Oppaan arviointi

Saatuamme oppaan raakaversiion valmiiksi mietimme ryhmänä mitä asioita haluamme yhteistyötahon tarkastelevan ja kommentoivan. Lähetimme Miessakit ry:n asiantuntijalle sähköpostilla oppaan ja pyysimme häntä arvioimaan oppaan ulkoasua, luettavuutta ja sisältöä. Samalla kysyimme, olisiko heillä tarjota kuvituskuvia työhömmе ja pyysimme kehitysehdotuksia. Saimme vastauksen viestiimme nopeasti. Saamamme palaute oli positiivista. Sisältöä, ulkoasua ja luettavuutta kuvattiin hyväksi ja asiaa suurelta osin erinomaiseksi. Erityisesti väkivallan muotojen runsaus ja kuvailu nousi esiin. Saimme myös joitain ehdotuksia sisältöön liittyen. Näitä olivat pienet lisäykset väkivallan muotoihin, miesten kokemus siitä, ettei heiltä kysytä väkivallasta, sekä ammattilaisten omien kokemusten vaikutus puheeksiottoon. Käsikirjoitus-seminaarin yhteydessä saimme myös ohjaavalta opettajalta palautetta oppaasta. Ohjaavan opettajan palaute keskittyi pitkälti kieloppiin ja oppaan ulkoasuun. Oppaassa oli jonkin verran kirjoitusvirheitä ja muotoilussa sekavuutta. Ohjaava opettaja kehotti myös lisäämään oppaaseen lähdesivun, josta lukija voi etsiä lisätietoa. Teimme saamamme palautteen perusteella lisäyksiä oppaaseemme.

Viimeistelyn jälkeen lähetimme valmiin oppaan sähköpostitse yhteistyötaholle. Lisäksi esitimme seuraavat kysymykset:

”Vastaako opas työelämän tarpeeseen?”

”Onko opas hyödynnettävissä?”

”Onko opas mielestänne helppolukuinen ja selkeä?”

”Onko opas sopivan pituinen, liian pitkä tai liian lyhyt?”

”Mitä olisitte toivoneet oppaaseen lisää?”

Saadun palautteen mukaan opas on ulkoisesti hyvän näköinen ja sisällöltään asiantunteva, vastaa tarpeeseen ja on selkeä ja helppolukuinen. Ammattilaisen muistilista nostettiin esiin hyvänä asiana, joka usein unohtuu.

Oppaan sisältö vastasi tekijöiden odotuksia ja vastasi tekijöiden mielestä asetettuihin tavoitteisiin. Oppaasta tuli selkeä ja helppolukuinen. Oppaaseen saatiin tiivistettyä kaikki ne asiat, joita siihen suunniteltiin. Opas lisää tietoisuutta miesten kokemasta lähisuuhdeväkivallasta ja edistää sukupuolten välistä tasa-arvoa väkivaltakokemusten osalta.

8 EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

Hyvään tieteelliseen käytäntöön kuuluu toiminnan luotettavuus, rehellisyys, vastuullisuus ja arvostus. Opinnäytetyön prosessin aikana onkin tärkeää tarkastella toimintaa näistä näkökulmista. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 2023.)

Opinnäytetyömme haasteena on se, että miesten kokemasta väkivallasta on saatavilla varsin vähän tutkittua tietoa. Olemme keränneet aineistoa useista eri lähteistä. Olemme arvioineet aineiston ajantasaisuutta ja luotettavuutta, ja valinneet lähteiksi ajantasaisimmat lähteet. Käyttöön valikoitui suomen, viron ja englanninkielisiä lähteitä, muun muassa tutkimuksia, sekä eri organisaatioiden materiaaleja. Suomenkielisistä aineistoista olemme hyödyntäneet muun muassa Ensi- ja turvakotiliiton, Naistenlinjan, sekä Terveystieteiden ja hyvinvoinninlaitoksen materiaaleja, koska nämä ovat yleisesti tutkittuja, ajankohtaisia ja luotettavia lähteitä.

Oppaan sisällön luotettavuutta on vahvistettu yhteistyössä Miessakit ry:n asiantuntijan kanssa arvioimalla opasta sen tekovaiheessa sekä valmistuttua. Olemme muokanneet oppaan sisältöä saamamme palautteen mukaisesti hyödyntäen asiantuntijan osaamista.

Sairaanhoitajan eettiset ohjeet painottavat ihmisarvon kunnioittamista ja potilaan osallisuutta kaikissa tilanteissa. Sairaanhoitajan tulee toimia potilaiden ja heidän läheistensä parhaaksi ja huomioida potilaan elämäntilanne kokonaisvaltaisesti. Toiminnallaan sairaanhoitajan tulee edistää yksilöllistä ja yhteiskunnallista

hyvinvointia. (Sairaanhoitajat, i.a.) Sosionomin eettisiä periaatteita ovat ihmisarvon kunnioittaminen ja suojeleminen, ihmisoikeuksien edistäminen, sosiaalinen oikeudenmukaisuus ja osallisuus, itsemääräämisoikeus, luottamuksellisuuden ja yksityisyyden kunnioittaminen, ihmisen koskemattomuuden arvostaminen. Sosionomit arvostavat ihmisten biologista, psykologista, sosiaalista, kulttuurista ja henkistä koskemattomuutta. Ihminen ja hänen elinympäristönsä muodostavat kokonaisuuden. Ohjeen periaate on, että tehokas työ ihmisten kanssa on mahdollista vain jokaisen rehellisyys huomioiden ja monialaisena tiiminä toimien (Juujärvi ym., 2007, s. 10.) Opinnäytetyötä tehdessämme olemme huomioineet sen, miten lähisuhdeväkivallasta ja miehistä sen kokijoina kirjoitamme. Aiheeseen voi liittyä häpeää ja asenteellisuutta, jonka olemme pitäneet mielessämme koko työn ajan.

9 POHDINTA

9.1 Pohdinta ammatillisesta kasvusta

Sekä sairaanhoitajana, että sosionomina toimiminen edellyttää alan arvojen, eettisten periaatteiden ja ohjeiden mukaista, asiakaslähtöistä ja syrjimätöntä työskentelyä, kykyä arvioida ja kehittää omaa osaamistaan, kykyä työskennellä asiantuntijana moniammatillisessa yhteisössä. (Diakonia-ammattikorkeakoulu, i.a.; Savonia AMK, 2020.)

Opinnäytetyötä ideoidessamme ja suunnitellessamme halusimme valita työn, joka vaatisi meiltä ammatillista kasvua, asenteiden käsittelyä ja haastamista. Opinnäytetyön tekeminen on edistänyt ammatillista osaamistamme ja kasvumme, sekä vaatinut meiltä jatkuvaa kriittistä arviointia työhön ja omaan toimintaamme liittyen. Työtä tehdessämme olemme etsineet ja arvioineet luotettavia tietolähteitä, sekä tehneet päätöksiä siitä, mitä lähteitä käytämme. Työskentely on kehittänyt yhteistyö- ja kommunikaatiotaitojamme moniammatillisessa ryhmässä.

Opinnäytetyön produktin ja raportin tekeminen on kehittänyt itsensä johtamisen taitoamme. Olemme oppineet ottamaan vastuuta omasta työskentelystä. Prosessi alusta loppuun on kehittänyt itsenäistä päätöksentekokykyä, suunnitelmallista ja tavoitteellista toimintaa, sekä aikataulujen sopimista ja noudattamista. Olemme haastaneet itseämme pohtimaan aiheeseen liittyviä asenteita, sekä käsitelleet mahdollisia ennakkoluulojamme ja ajatuksiamme aiheeseen liittyen.

9.2 Pohdinta opinnäytetyön prosessista.

Opinnäytetyö prosessina oli monivaiheinen ja vaativa. Kiinnostavia aiheita löysimme nopeasti, mutta yhteistyötahon löytymisessä kesti aikaa. Lopulta löysimme yhteistyötahoksi Miessakit ry:n, jonka kanssa yhteistyö on ollut sujuvaa ja tarpeenmukaista. Yhteistyötahon löytymisen jälkeen lokakuussa 2023 saimme opinnäytetyö prosessin kunnolla alkuun. Opinnäytetyön lopputuloksena syntyi produktio, opas. Opinnäytetyön suunnittelu ja teoriapohjan kasaaminen on ollut merkittävä oppimiskokemus sen vahvistaessa tiedon etsimisen ja kriittisen arvioinnin taitoamme. Opimme arvioimaan eri tietolähteiden luotettavuutta vertailemalla aineistoja. Työn edetessä asiantuntemuksemme kehittyi ja saimme paljon tietoa lähisuhdeväkivallasta, sen muodoista ja mieserityisistä piirteistä, sekä rohkeutta ja välineitä lähisuhdeväkivallasta puhumiseen ja asiakkaan kohtaamiseen, sekä ohjaamiseen. Tieto-aidon kehittyminen prosessin edetessä on vahvistanut ammatillisuutta ja tuonut rohkeutta puheeksiottamiseen ja ohjaamiseen.

Opas laadittiin sosiaali- ja terveysalan ammattilaisille. Oppaasta tuli suunnitelmamme mukaisesti lyhyt, selkeä ja helposti lähestyttävä. Se vastaa tavoitetta ja tarkoitusta, joita olivat tietoisuuden lisääminen ja tunnistamisen ja puheeksioton helpottaminen oppaan avulla, sekä stigman vähentäminen. Opas tulee yhteistyötahon vapaaseen käyttöön jaettavaksi sähköisessä muodossa, josta se on mahdollista tulostaa myös paperiseen muotoon. Opas vastaa asettamiimme tavoitteita, joita olivat tietoisuuden lisääminen, tunnistamisen helpottaminen ja välineet aiheen käsittelyyn. Opas antaa lukijalle perustiedot lähisuhdeväkivallasta ja sen tunnistamisesta. Oppaan avulla voidaan lisätä tietoisuutta sekä vahvistaa ammattilaisten kykyä tukea väkivaltaa kokeneita miehiä. Opas voi myös rikkoa

tabuja ja muuttaa mielikuvia ja asenteita miehistä väkivallan kokijoina ja näin edistää sukupuolten välistä tasa-arvoa väkivaltakysymyksissä.

Arvioidessamme valmista työtämme pohdimme mitä olimme voineet tehdä toisin. Miehet lähisuhdeväkivallan kokijoina ovat laaja käsite, johon mahtuu monenlaisissa eri tilanteissa eläviä miehiä. Työtä olisimme voineet rajata vielä tarkemmin koskemaan jotain tiettyä ryhmää, kuten seksuaalivähemmistöihin kuuluvat, vammaisat, nuoret tai paljon palveluita tarvitsevat miehet. Toisaalta emme kuitenkaan halunneet rajata aihetta liiaksi johonkin tiettyyn ryhmään suuntaavaksi, sillä tällöin työn tekeminen ja luotettavuuden arvioiminen olisi ollut hankalampaa vähäisemmän tutkimus- ja lähdemateriaalin vuoksi, sillä jo nyt tutkittua tietoa oli saatavilla melko niukasti. Olisimme myös ryhmänä voineet hakea aktiivisemmin ohjausta ohjaavalta opettajalta.

Opinnäytetyötä tehdessämme huomasimme, että aihetta koskevat tutkimukset ovat pääsääntöisesti englanninkielisiä ja ulkomailla toteutettuja. Suomalaista ja suomenkielistä tutkimusta aiheesta tarvitaan lisää. Jatkokehitysehdotuksia aiheesta voi keksiä useita. Esimerkkinä tutkimusaiheesta voisi olla, kuinka ammatillaisia olisi mahdollista tukea vielä paremmin väkivallan puheeksiotossa, sekä millaisia koulutustarpeita heillä on. Koska lähisuhdeväkivallalle alttiita ovat mielen-terveysongelmista kärsivät miehet, voisi olla tarkoituksenmukaista selvittää, miten psykiatrian palveluissa osataan kohdata lähisuhdeväkivallan kokijoita ja tekijöitä. Lisäksi voitaisiin tutkia nuorten poikien kokemuksia lähisuhdeväkivallasta, sekä sitä, millaisia tunteita se pojissa herättää. Tämän lisäksi olisi hyvä kehittää miehille ja nuorille pojille materiaalia lähisuhdeväkivaltaan ja erityisesti digitaaliseen väkivaltaan liittyen. Myös huonommin tunnettujen väkivallanmuotojen, kuten vieraannuttamisen ja huoltokiusaamisen tunnettavuutta voisi edistää erilaisilla kehittämistöillä.

Kaiken kaikkiaan juurisyyt miesten kokeman lähisuhdeväkivallan tunnistamisen ja puheeksioton vaikeudelle tuntuvat olevan syvällä asenteissa ja siinä mikä on ja mikä ei ole sallittua miesten kohdalla. Miesten kokema lähisuhdeväkivalta koetaan edelleen usein erittäin häpeälliseksi asiaksi, josta on vaikea puhua, niin uhrin, kuin ammattilaisenkin roolissa. Muutos tuntuu vaativan edelleen erittäin

suurta käännöstä yleisissä asenteissa, sekä mallissa, mihin poikia ja miehiä vieläkin kasvatetaan. Myös stereotyyppiset odotukset yhteiskunnan osalta lisäävät lähisuhdeväkivallan puheeksiottamisen vaikeutta, etenkin miesten kohdalla.

LÄHTEET

- Attila, H., Lipasti, L., Keski-Petäjä, M., Pietiläinen, M. (2022). Parisuhdeväkivallan kokemukset yleisiä Suomessa. Sukupuolistunut väkivalta ja lähisuuhdeväkivalta Suomessa 2021- tutkimuksen ennakkotuloksia. Tilastokeskus. <https://www.doria.fi/handle/10024/187736>
- Bates, E., Hine, B., Wallace, S. (2022) Understanding the profile and needs of abused men: Exploring call data from a male domestic violence charity in the United Kingdom. *Journal of Interpersonal Violence*, 37(17-18), NP16992-NP17022. <https://doi.org/10.1177/08862605211028014>
- Basile, K., Breiding, M., Chen, J., Merrick, M., Smith, S., Walters, M. (2014) Prevalence and characteristics of sexual violence, stalking, and intimate partner violence victimization- National intimate partner and sexual violence survey, united states, 2011. <https://www.cdc.gov/mmwr/preview/mmwrhtml/ss6308a1.htm>
- Bhele, S., Hastie, K., Hudson, E., McGlinchey, D., Roebuck B., Roebuck, M., Taylor, M., Xavier, R. (2020) Male Survivors of Intimate Partner Violence in Canada. https://www.researchgate.net/publication/347766360_Male_Survivors_of_Intimate_Partner_Violence_in_Canada
- Büttner, A., & Kolbe, V. (2020). Domestic Violence Against Men-Prevalence and Risk Factors. *Deutsches Arzteblatt International*, 117(31–32), 534–541. https://doi.org/10.3238/arztebl.2020.0534L_723/2022. [Rikoslaki 8.7.2022/723](https://www.rki.fi/julkaisut/rikkokirjat/rikoslaki-8.7.2022/723).
- Criminal Justice Helpline. (2022). What Impact Does Domestic Violence Have on Victims & Family/Friends. <https://criminalinjurieshelpline.co.uk/blog/impact-domestic-violence-victims-family-friends/>

- Diakonia-ammattikorkeakoulu. (i.a.) Osaamisvaatimukset: Sosionomi (AMK). Saatavilla 1.5.2024. <https://www.diak.fi/opiskelu/opiskelijan-polku/opintojen-suorittaminen/arviointi/osaamisvaatimukset-sosionomi/>
- Ensi- ja turvakotien liitto. (i.a.). Tunnista väkivalta. Saatavilla 30.01.2024 <https://ensijaturvakotienliitto.fi/tukea-ammattilaiselle/perhe-ja-lahisuhdevakivalta/tunnista-vakivalta/#1545922684365-e575e892-1fc3>
- Eloranta, S., Hautala, T., Kinos, S., Salonen, K., (2017) Kehittämistoiminta ja kehittämisen menetelmiä ammatillisessa korkeakoulutuksessa. Turun AMK. <https://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522166494.pdf>
- Ford-Gilboe, M., Malcolm, J., O'Donnell, S., Scott-Storey, K., Varcoe, C., Vincent, C., & Wathen, N. (2023). What About the Men? A Critical Review of Men's Experiences of Intimate Partner Violence. *Trauma, Violence, & Abuse*, 24(2), 858-872 <https://doi.org/10.1177/15248380211043827>
- Gubi, D., Wandera, S.O. (2022) Prevalence and correlates of intimate partner violence among ever-married men in Uganda: a cross-sectional survey. *BMC Public Health* 22, 535. <https://doi.org/10.1186/s12889-022-12945-z>
- Holma, J., Husso, M., Laitila, A., Merikanto, J., Mäntysaari, M., Notko, M., Virkki, T. (2017). Lähisuhdeväkivallan tunnistaminen erikoissairaanhoidossa. *Duodecim*. <https://www.duodecimlehti.fi/duo99682>
- Innokylä. (i.a.). Viisi kertaa miksi. Saatavilla 26.1.2024 <https://innokyla.fi/fi/tyokalu/viisi-kertaa-miksi>
- Isotalo, A. (toim). (2023). Väkivalta nuorten seurustelusuhhteissa. Kyselytutkimuksen tuloksia. Tampereen yliopisto. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-2936-5>
- Juujärvi, S., Myyry, L., & Pessa, K. (2007). Eettinen herkkyys ammatillisessa toiminnassa. Tammi.
- Karjalainen, R. (2021). Kaikki väkivallan tekijät eivät ole samanlaisia. *Miessakit* ry. <https://www.miessakit.fi/2021/03/23/kaikki-vakivallan-tekijat-eivat-ole-samanlaisia/>
- Kimber, M., MacMillan, H., & Stewart, D. E. (2021) Recognizing and Responding to Intimate Partner Violence: An update. *The Canadian Journal*

- on psychiatry*. 2021;66(1):71–106. <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0706743720939676>
- L 723/2022. Rikoslaki 8.7.2022/723 <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001#a8.7.2022-723>
- Liimatainen, M., & Rantaeskola, S. (2022) Toiminnallinen käsikirja lähisuhdeväkivaltaan puuttumiseksi ja ennaltaehkäisyksi. Poliisi. <https://satu.rantaeskola.fi/toiminnallinen-kasikirja-lahisuhdevakivaltaan-puuttumiseksi-ja-ennalta-estamiseksi-2022/>
- Leo, N. (2001). Väkivaltainen parisuhde, asiakkuus ja muutos. (197–206).
- Miessakit ry, (i.a.-a). Miessakit ry:n historiasta. Saatavilla 29.1.2024 <https://www.miessakit.fi/miessakit-ry/yhdistys/historiasta/>
- Miessakit ry, (i.a.-b) Missio ja arvot. Saatavilla 28.1.2024 <https://www.miessakit.fi/miessakit-ry/missio-ja-arvot/>
- Miessakit ry, (i.a.-c) Toimintalohkot. Saatavilla 28.1.2024 <https://www.miessakit.fi/miessakit-ry/toimintalohkot/>
- Miessakit ry, (i.a.-d) Toimintamuodot. Saatavilla 28.1.2024 <https://www.miessakit.fi/toimintamuodot/>
- Miessakit ry, (i.a.-e) Miessakkien auttamismalli väkivaltaa kokeneille miehille. <https://www.miessakit.fi/toimintamuodot/vakivaltaa-kokeneet-miehet/vkm-auttamismalli/>
- Miessakit ry, (i.a.-f). Vaiettu väkivalta. Saatavilla 30.01.2024 <https://www.miessakit.fi/toimintamuodot/vakivaltaa-kokeneet-miehet/vaiettuva-kivalta/>
- Miessakit ry, (i.a.-g). Miesten tueksi. Kaikkien hyväksi. <https://www.miessakit.fi/miessakit-ry/>
- Naisten Linja. (i.a.). Fyysinen väkivalta - Tunnistatko varoitusmerkit? Saatavilla 25.01.2024. <https://naistenlinja.fi/fyysinen-vakivalta>
- Päihdelinkki. (i.a.) Mikä pitää läheisriippuvuutta yllä? Saatavilla 22.4.2024. <https://paihdelinkki.fi/verkkokurssit-ja-oppaat/laheisille/irti-laheisriippuvuudesta/mika-pitaa-laheisriippuvuutta-ylla/>
- Refuge. (2020). Marked as unsafe. How online platforms are failing domestic abuse survivors. <https://refuge.org.uk/what-is-domestic-abuse/law-and-policy/>

- Rikosuhripäivystys (i.a.-a). Lähisuhdeväkivalta voi koskettaa jokaista. Saatavilla 29.1.2024 <https://www.riku.fi/erilaisia-rikoksia/lahisuhdevakivalta/>
- Rikosuhripäivystys. (i.a.-b.). Miehiin kohdistuva väkivalta. Saatavilla 30.01.2024 <https://www.riku.fi/erilaisia-rikoksia/vakivaltarikos/miesten-kokemavakivalta/>
- Salonen, K., (2013). Näkökulmia tutkimukselliseen ja toiminnalliseen opinnäytetyöhön. <https://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522163738.pdf>
- Sairaanhoitajat. (i.a.). Sairaanhoitajien eettiset ohjeet. Saatavilla 29.1.2024 <https://sairaanhoitajat.fi/ammatti-ja-osaaminen/kollegiaalisuus-ja-ammattietiikka/>
- Savonia AMK. (2020). Yleissairaanhoitajan (180 op) osaamisvaatimukset ja sisällöt. <https://blogi.savonia.fi/yleisharviointi/2020/01/15/yleissairaanhoitajan-180-op-osaamisvaatimuslauseet-ja-sisallot-julkaistu/>
- Segal, J., & Smith, M.A., (i.a.) Is a man you know a victim? Spotting the signs. ManKind initiative. <https://mankind.org.uk/help-for-victims/is-a-man-you-know-a-victim-spotting-the-signs/>
- Sotsiaalministerium 29.05.2015 Meeste kriisikeskus täna ja homme https://www.sm.ee/sites/default/files/content-edi-tors/eesmargid_ja_tegevused/Norra_toetused/Koduse_ja_soopohise_vagivalla_vahendamise_programm/renee_nahkur.pdf
- Suomen Uusperheiden Liitto ry. (i.a.). PAS (Vieraannuttamisoireyhtymä) ja huoltokiusaaminen uusperheessä, osa I. Saatavilla 30.01.2024. <https://supli.fi/pas-vieraannuttamisoireyhtyma-ja-huoltokiusaaminen-uusperheessa-osa-1/>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (i.a.). Lähisuhdeväkivalta. Saatavilla 29.1.2024 <https://thl.fi/aiheet/vakivalta/vakivallan-muodot/lahisuhdevakivalta>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (2023-a). Väkivallan muodot. Saatavilla 24.4.2024. <https://thl.fi/aiheet/vakivalta/vakivallan-muodot>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (2023-b). Väkivalta-aiheiset verkkokoulut. Saatavilla 20.4.2024. <https://thl.fi/aiheet/vakivalta/tyon-tueksi/vakivalta-aiheiset-verkkokoulut>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (2024). Lomakkeet väkivallan kirjaamiseen ja kartoittamiseen. Saatavilla 20.4.2024.

<https://thl.fi/aiheet/vakivalta/tyon-tueksi/lomakkeet-vakivallan-kirjaamiseen-ja-kartoittamiseen>

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. (2023) Hyvä tieteellinen käytäntö (HTK).

<https://tenk.fi/fi/hyva-tieteellinen-kaytando-htk>

Valtioneuvosto. (2022) Lähisuhdeväkivalta aiheuttaa tutkimuksen mukaan merkittävästi kustannuksia terveys-, sosiaali- ja oikeuspalveluissa. Saatavilla 1.3.2024. <https://valtioneuvosto.fi/-/10616/lahisuhdevakivalta-aiheuttaa-tutkimuksen-mukaan-merkittavasti-kustannuksia-terveys-sosiaali-ja-oikeuspalveluissa>

LIITE 1. Opas

Puhutaan väkivallasta

OPAS MIESTEN KOKEMAN
LÄHISUHDEVÄKIVALLAN TUNNISTAMISEEN JA
PUHEEKSIOTTOON

Hartikainen Marjo, Helle
Laura & Kaldoja Evelin

Lukijalle

Tämä opas on luotu osana opinnäytetyötä yhteistyössä Miessakit ry:n kanssa. Oppaan on tarkoitus auttaa sinua ymmärtämään mitä lähisuhdeväkivalta on ja miten se vaikuttaa miesten hyvinvointiin. Opas auttaa sinua havaitsemaan väkivallan merkkejä ja auttaa sinua ottamaan väkivalta puheeksi miehen kanssa.

Miessakit ry on miesten hyvinvointiin ja osallisuuteen keskittynyt yhdistys, joka pyrkii toiminnallaan vaikuttamaan miesten hyvinvointiin ja osallisuuteen yhteiskunnassa. Miessakit ry:n toimintaan voit tutustua tarkemmin osoitteessa www.miessakit.fi

Lähisuhdeväkivalta

Mitä on lähisuhdeväkivalta?

Lähisuhdeväkivallalla tarkoitetaan väkivaltaa joka tapahtuu läheisessä ihmissuhteessa. Lähisuhdeväkivaltaa voi kokea esimerkiksi nykyisen tai entisen puolison, lapsen, vanhemman, sisaruksen tai muun läheisen henkilön toimesta.

Lähisuhdeväkivalta voidaan jakaa kolmeen alaluokkaan, joita ovat:

Perheväkivalta, jolla tarkoitetaan perheenjäsenen, esimerkiksi vanhemman, lapsen, sisaruksen tai isovanhemman perheenjäsenenä kohdistamaa väkivaltaa.

Parisuhdeväkivalta, jolla tarkoitetaan nykyiseen tai entiseen kumppaniin kohdistuvaa väkivaltaa.

Seurusteluväkivalta, jolla tarkoitetaan väkivaltaa joka tapahtuu nuorten seurustelusuhteissa.

Väkivalta on usein syklistä, eli väkivaltaisessa suhteessa toistuu tietty kaava. Tällä tarkoitetaan sitä, että parisuhteen väkivaltaiset ja hyvät vaiheet seuraavat toisiaan.

Lähisuhdeväkivallan yleisyys

Lähisuhdeväkivalta on laaja yhteisksunnallinen ilmiö. Vuonna 2022 julkaistun tutkimuksen mukaan lähisuhdeväkivaltaa ainakin kerran elämässään on kokenut 75% 16–74-vuotiaista. Tilastoja tarkastellessa on kuitenkin tärkeää huomioida se, että suuri osa koetusta väkivallasta ei koskaan tule viranomaisten tietoon.

Lähisuhdeväkivalta ja lainsäädäntö

Lähisuhteissa tapahtuvia rikoksia voivat olla esimerkiksi seksuaalirikokset, vapauden riisto, henkeen ja terveyteen kohdistuvat rikokset, toisen omaisuuden vahingoittaminen, kotirauhan rikkominen, kunnianloukkaus, laitton uhkaus ja vaino. Pahoinpitely on virallisen syytteen alainen rikos aina, kun teko kohdistuu alle 18-vuotiaaseen, tekijän nykyiseen tai entiseen aviopuolisoon, sisarukseen tai sukulaiseen ylenevässä tai alenevassa polvessa tai henkilöön joka asuu tekijän kanssa tai on muuten tekijälle läheinen. Perhe- ja parisuhdeväkivaltaa kokeneelle on sosiaalihuoltolain mukaan järjestettävä tarvittavat sosiaalipalvelut.

Väkivallan muodot

Lähisuhdeväkivalta pitää sisällään monenlaista ihmisen fyysiseen, psyykkiseen, sosiaaliseen ja sosioekonomiseen tilaan kohdistuvaa haitallista toimintaa. Lähisuhdeväkivallalle hyvin tyypillistä on sen monimuotoisuus, sekä raaistuminen ajan kuluessa. Tämän vuoksi sen tunnistaminen voikin olla hankalaa niin ammattilaiselle, kun väkivallan kokijalle itselleenkin.

Fyysinen väkivalta

Pitää sisällään kaiken toiseen ihmiseen fyysisesti kajoavan toiminnan. Fyysistä väkivaltaa on esimerkiksi

- lyöminen
- läpsiminen
- nipistely
- töniminen
- raapiminen
- potkiminen
- pureminen
- kiinnipitäminen
- unen riisto
- kulun estäminen

Pahimassa tapauksessa fyysinen väkivalta johtaa pysyvään vammautumiseen tai jopa kuolemaan.

Henkinen väkivalta

Henkinen väkivalta on kaikista yleisin väkivallan muoto, mutta sen tunnistaminen voi olla erittäin vaikeaa. Henkistä väkivaltaa on esimerkiksi

- nimittely
- halveksiminen ja nöyryyttäminen
- huutaminen
- syyllistäminen
- kontrollointi
- kiristäminen
- sosiaalisten suhteiden rajoittaminen ja mustasukkaisuus
- tavaroiden hajottaminen
- fyysisellä väkivallalla uhkaaminen
- uhkaaminen esimerkiksi erolla tai itsemurhalla
- perättömät syytökset seksuaalisesta väkivallasta
- persoonaan, ulkonäköön, miehisyyteen ja isyyteen liittyvä kommentointi
- manipulointi, kaksoisviestintä

PUHUTAAN VÄKIVALLASTA

VÄKIVALLAN MUODOT

Taloudellinen väkivalta

Taloudellisessa väkivallassa tekijä pyrkii kontrolloimaan toista ihmistä taloudellisin keinoin. Tämän vuoksi väkivallan kokijan on vaikea hallita omaa talouttaan, sekä tätä kautta montaa muuta asiaa elämässä.

Taloudellista väkivaltaa on esimerkiksi

- toisen varojen luvaton käyttö tai tilin käytön rajoittaminen
- velan ottaminen toisen nimiin
- työn teon estäminen ja rajoittaminen tai palkan siirto omalle tilille
- talouden kustannuksien kaataminen toisen harteille

Huoltokiusaaminen

Huoltokiusaaminen nähdään usein vanhempien välisenä riitelynä, mutta voidaan laskea väkivallaksi. Se on yksi lähisuhdeväkivallan vakavista muodoista, koska uhrina puolison lisäksi on myös lapsia.

Huoltokiusaamista on esimerkiksi

- lapsesta vieraannuttaminen
- tapaamisten hankaloittaminen ja estäminen
- valheellisten tietojen syöttäminen eri tahoille isän mustamaalaamiseksi
- lasten pelottelu isän väkivaltaisuudella valheellisesti
- isyyden vähättely ja mitätöinti

Kaltoinkohtelu ja laiminlyönti

Kaltoinkohtelulla ja laiminlyönnillä tekijä pyrkii siihen, että uhri jää ilman apua, hoitoa tai huolenpitoa tilanteissa, joissa sitä tarvitsee ja on siitä riippuvainen. Se voi olla

- sekä fyysistä, että henkistä
- myös toisen vahingoittamista lääkkeillä, päihteillä tai muilla vastaavilla kemikaaleilla haitallisessa merkityksessä

Seksuaalinen väkivalta

Seksuaalista väkivaltaa on kaikki sellainen toiminta, joka loukkaa toisen henkilön kehollista ja seksuaalista itsemääräämisoikeutta. Sitä on esimerkiksi

- epäsoviva koskettelu ja seksuaalissävytteiset puheet
- epäterve vertailu edellisiin kumppaneihin
- painostaminen seksuaalisiin tekoihin ja seksiin
- seksin kuvaaminen ilman lupaa
- pakottaminen pornon katseluun
- tiedottomassa tilassa olevaan kajoaminen
- raiskaus

Myös kuvien lähettäminen sukupuolielimistä on seksuaalista väkivaltaa, joka on nykyisin rikoslaisissa määritelty, rangaistava teko.

PUHUTAAN VÄKIVALLASTA

VÄKIVALLAN MUODOT

Uskonnollinen ja kunniaväkivalta

Uskonnollisessa väkivallassa pakotetaan noudattamaan uskonnon mukaisia normeja ja sääntöjä. Tähän liittyy monesti yhteisön painostus. Kunniaväkivalta on usein osa uskonnollista väkivaltaa, mutta se voi olla myös kulttuuriin sidonnaista. Sen muotoja ovat esimerkiksi

- avioliittoon pakottaminen
- painostaminen ja uhkailu sen seurauksena, kun jotain sukupuolen tai seksuaalimoraalin vastaista toimintaa on tapahtunut

Vainoaminen

Vainoaminen on toistuvaa ja tarkoituksellista häirintää, joka aiheuttaa usein kohteessaan ahdistusta ja pelkoa. Sitä on esimerkiksi

- toistuvat, ei toivotut yhteydenotot ja sen yritykset
- uhkailu ja pelottelu
- seuraaminen ja tarkkailu
- salakuvaaminen ja -kuuntelu
- vahingonteot
- uhrin omaisiin kohdistuvat teot

Digitaalinen väkivalta

Digitaalinen väkivalta on vielä käsitteenä suhteellisen vähän tunnettu ja jopa vähätelty väkivallanmuoto seurauksena nykYTEknologian kehityksestä. Sitä on esimerkiksi

- jatkuva puheluilla ja viesteillä pommittaminen
- sosiaalisen median käytön kontrollointi
- tileille tai sähköpostiin murtautuminen
- häiriköinti sosiaalisessa mediassa
- puhelu-, viesti-, ja sivuhistorian vahtiminen
- seuraaminen sijaintitietojen tai vakoiluohjelmien avulla

HARTIKAINEN, HELLE, KALDOJA

MIESSAKIT RY

Mies väkivallan kokijana

Miehet kokevat lähisuhteissaan monenlaista väkivaltaa. Miehet kuitenkin hakevat apua ja ilmoittavat väkivallasta viranomaisille naisia harvemmin. Tähän vaikuttavat yhteiskunnan asenteet ja sukupuoliroolit, sekä kapeasti käsitetty mieheys.

Kyse ei ole siitä, etteivätkö miehet haluaisi puhua kokemastaan väkivallasta, vaan siitä, ettei heiltä kysytä koetusta väkivallasta. Silloinkin, kun mieheltä kysytään, eivät miehet usein tule kuulluiksi tai he joutuvat itse syytetyksi.

Tarvetta olisikin mieserityisille palveluille, jotka voisivat helpottaa avun hakemista.

Väkivallalle altistavia tekijöitä

Lähisuhdeväkivaltaa voi kokea kuka vain ikään, sukupuoleen, ammattiin ja sosioekonomiseen asemaan katsomatta. On kuitenkin tunnistettu joitain tekijöitä, jotka altistavat miehen väkivaltakokemuksille. Näitä ovat muunmuassa:

Lapsuudessa ja nuoruudessa koettu väkivalta ja kaltoinkohtelu
Häiriöt kiintymyssuhteessa
Mielenterveys- ja päihdeongelmat
Perheen taloudelliset huolet ja niiden tuoma stressi
Vammaisuus

Parisuhteeseen liittyviä altistavia tekijöitä ovat esimerkiksi:

Kommunikaatiovaikeudet
Mustasukkaisuus (liiallinen)

PUHUTAAN VÄKIVALLASTA

VÄKIVALLAN VAIKUTUKSET HYVINVOINTIIN

Lähisuhdeväkivalta vaikuttaa miehen hyvinvointiin ja toimintakykyyn monin eri tavoin. Vaikutukset ovat yksilöllisiä, eikä oireita välttämättä tunnisteta väkivallan aiheuttamiksi. **On tärkeää muistaa, että väkivalta ei useinkaan jätä näkyviä fyysisiä vammoja tai jälkiä.**

Syitä, miksi mies mahdollisesti jää väkivaltaiseen suhteeseen

Miesten voi olla vaikeaa lähteä väkivaltaisesta suhteesta siihen liittyvän häpeän vuoksi. Miehet ovat usein yksin tilanteessa. Miehet voivat myös ajatella, että väkivalta on heidän omaa syytään tai, että heidän tulee kestää väkivalta. On myös tavallista, että väkivaltaiseen suhteeseen jäädään lasten vuoksi. Miehet saattavat pelätä menettävänsä lapset esimerkiksi huoltoriitojen tai vieraannuttamisen vuoksi.

Fyysiset vaikutukset

Univaikeudet
Krooniset kivut
Päänsärky ja pahoinvointi
Sydänoireet
Ruoansulatuskanavan oireet
Epämääräinen kipu tai muut oireet eri puolilla kehoa

Henkiset vaikutukset

Masennus ja ahdistuneisuus
Pakko-oireet
Stressi
Pelkotilat ja painajaiset
Itsetuhoisuus
Häpeä ja syyllisyys
Viha ja raivokohtaukset
Mielenterveys- ja päihdeongelmat

Kognitiiviset vaikutukset

Ongelmat muistin kanssa
Hahmotus- ja keskittymishäiriöt
Toiminnanohjauksen haasteet

Sosiaaliset vaikutukset

Ihmissuhteiden väheneminen tai niistä kokonaan eristäytyminen
Erialaisten palvelujen yli- ja alikäyttö
Haasteet töissä, poissaolot ja työelämästä poisjääminen

Väkivallan tunnistaminen

Lähisuhdeväkivallan tunnistaminen voi olla vaikeaa, sillä se tapahtuu usein kotona ja piilossa katseilta. Ulospäin tekijän ja kokijan välinen suhde voi vaikuttaa terveeltä ja hyvinvoivalta. Lähisuhdeväkivallan tunnistamisen kannalta on tärkeää ymmärtää, mitä kaikkea väkivalta pitää sisällään, mikä sille altistaa ja mitä seurauksia sillä voi olla.

Fyysinen väkivalta on väkivallan muodoista usein helpoin tunnistaa, jos se jättää jälkiä väkivallan kokijaan. Muita merkkejä mahdollisen lähisuhdeväkivallan kokemisesta voivat olla esimerkiksi toistuvat käynnit eri palveluissa (mm. sosiaali- ja terveydenhuolto), viivästynyt hoitoon hakeutuminen, sekä aina vastaanotolla mukana oleva läheinen, joka mahdollisesti puhuu potilaan puolesta.

Koska lähisuhdeväkivalta on hyvin tilannesidonnaista ja kokemukset siitä yksilöllisiä, sen tunnistamiseen ei ole olemassa yhtä ja oikeaa toimintatapaa. Sen vuoksi on hyvä muistaa, että lähisuhdeväkivaltaa voi kohdata aivan kuka tahansa sukupuolesta, seksuaalisesta suuntautumisesta, iästä, koulutuksesta tai varallisuudesta riippumatta.

HUOMIOI

Äkilliset muutokset ulkonäössä, käyttäytymisessä, itsetunnossa ja persoonallisuudessa (esim. ennen ulospäinsuuntautuneesta tulee vetäytynyt)

Puoliso tai perheenjäsen on mukana jokaisella tapaamisella ja puhuu asiakkaan puolesta

Lisääntynyt ahdistuneisuus ja unettomuus

Muutokset päihteiden käytössä

Väkivallan puheeksiotto

Miesten kokemasta väkivallasta puhutaan edelleen melko vähän. Esteenä väkivallasta puhumiselle voivat olla **miehen näkökulmasta** esimerkiksi häpeä ja pelko siitä, ettei kokemuksia uskota tai niitä vähätellään, pelko miehisyyden menettämisestä, huoli puhumisen vaikutuksista läheisiin ja lapsiin, epävarmuus saatavilla olevista palveluista, sekä oletamus siitä, että miehenä väkivalta pitäisi kestää tai että se ei ole riittävän vakavaa. **Ammattilaisen näkökulmasta** esteenä voi olla resurssien puute, puutteellinen osaaminen, asenteet ja omat kokemukset, epävarmuus siitä, milloin väkivalta pitäisi ottaa puheeksi ja ennakoasenne miehestä väkivallan tekijänä.

Väkivalta olisi tärkeää ottaa rutiininomaisesti puheeksi kaikissa asiakas- ja hoitosuhteissa. Kun aihetta käsitellään systemaattisesti kaikkien kanssa on ammattilaisenkin helpompi perustella aiheesta kysymistä. Tämä taas osaltaan laskee kynnystä keskustelun aloittamisesta.

Ennen väkivaltakokemuksista kysymistä on tärkeää valmistautua ottamaan vastaus vastaan ja miettiä miten vastaukseen reagoi. Väkivalta voidaan ottaa puheeksi monin tavoin. Kokemuksia voidaan seuloa sekä kirjallisesti, että suullisesti. Kysymykset voivat olla epäsuoria tai suoria. Kysymysten valinta riippuu aina tilanteesta.

HUOMIOI

Kulttuuriset tekijät vaikuttavat siihen mikä ja miten lähisuhdeväkivalta koetaan ja miten siitä puhutaan

Tilanteessa ei välttämättä ole selkeästi tekijää ja kokijaa, vaan kokemukset voivat olla molemminpuolisia.

Reagoi kuulemaasi väkivaltaan. Älä ikinä sivuuta tai vähättele miehen kertomaa

Älä tuomitse tai syyllistä miestä. Kuuntele miehen toiveet ja ajatukset

Miesten on usein vaikea ajatella itseään uhrina, vältä siis tällaisia termejä

Tuomitse väkivalta, mutta varo tuomitsemasta tekijää. Tekijä on usein miehelle tärkeä ja rakas ihminen

PUHUTAAN VÄKIVALLASTA

VÄKIVALLAN PUHEEKSIOTTO

KESKUSTELUN TUEKSI

Voit kertoa, että kysyt väkivallasta jokaiselta asiakkaalta. Voit käyttää epäsuoria kysymyksiä, kuten:

Miten kotona menee?

Onko töissä tai kotona jotain mikä kuormittaisi tai mietityttäisi?

Miten parisuhteessa menee?

Voit myös käyttää suoria kysymyksiä, kuten:

Oletko kokenut väkivaltaa? Missä, milloin, kenen toimesta?

Jokaisessa parisuhteessa on riitoja, millaisia riitoja teillä on?

Onko kukaan uhkaillut tai satuttanut sinua?

Jos asiakas kertoo kokevansa väkivaltaa

Selvitä tilanne rauhallisesti.

Kuuntele.

Sanoita asiakkaan kokema väkivalta ja kerro sen olevan rikos.

Sovi jatkosta, miten käsittelette asiaa, miten toimitte.

Kunnioita asiakkaan päätöksiä.

Ohjaa oikean tahon pariin.

Jos asiakas kieltää kokevansa väkivaltaa

Kunnioita vastausta ja kerro, että olet käytettävissä jos tilanne muuttuu.

Muista, että asiakas on voinut kokea väkivaltaa, muttei ole vielä valmis puhumaan siitä, tai ei tunnista kokemusta väkivallaksi.

Mikäli sinulle jää huoli, voit ottaa asian puheeksi seuraavalla kerralla, kertoa apua tarjoavista tahoista, tai konsultoida väkivaltatyön ammattilaista mikäli et ole varma miten edetä.

Apua tarjoavia tahoja

Lähisuhdeväkivaltaan on saatavilla apua. Olemme koonneet alle tahoja, joista voi olla hyötyä niin miehille, kuin ammattilaisillekin. Älä epäröi ottaa yhteyttä.

KUKA	KENELLE	MITEN
Miessakit ry www.miessakit.fi	Lähisuhteissaan väkivaltaa kokeville ja käyttäville miehille.	Apua on saatavilla puhelimitse, sähköpostitse, yksilötapaamisissa, sekä ohjatuissa vertaisryhmissä.
Nollalinja www.nollalinja.fi	Kaikille lähisuhteissaan väkivaltaa kokeneille, ammattilaisille, jotka kaipaavat neuvontaa.	Maksuton auttava puhelin, johon voit soittaa anonyymisti 24/7. Puhelinavun lisäksi arkisin klo 9-15 chat-palvelu.
Ensi- ja turvakotien liitto www.nettiturvakoti.fi	Kaikille lähisuhteissaan väkivaltaa kokeneille, myös miehille.	Turvakodit palvelevat ympäri vuorokauden eri puolilla Suomea.
Rikosuhripäivystys www.riku.fi	Tarkoitettu kaikille rikoksen uhreille ja heidän läheisille.	Puhelinpäivystys ma-pe klo 9-20, chat arkisin 9-15, sekä maanantaisin 17-19.
THL thl.fi/aiheet/vakivalta/tyon-tueksi	Väkivallan kanssa työtä tekevien ammattilaisten tueksi.	Verkkokoulutusta, lomakkeita väkivallan kartoittamiseen, arviointiin, sekä paljon muuta.
Mielenterveystalo www.mielenterveystalo.fi	Väkivaltaa kokeneille, ammattilaisten työn tueksi.	Laajasti verkkomateriaalia aiheittain, esim. väkivaltaan, sekä mielenterveyteen liittyen.
Mieli Ry:n kriisipuhelin 09 2525 0111	Keskusteluapua kriiseissä ja vaikeissa elämäntilanteissa matalalla kynnyksellä.	Avoinna 24/7.

PUHUTAAN VÄKIVALLASTA

AMMATTILAISEN MUISTILISTA

Kuka vain voi kokea lähisuhdeväkivaltaa
Asenteet ja omat kokemukset vaikuttavat kykyyn tunnistaa ja ottaa väkivalta puheeksi
Käsittele omat väkivaltakokemuksesi
Väkivallan muotoja on useita, eikä väkivalta jätä aina näkyviä jälkiä
Väkivalta harvoin loppuu itsestään
Väkivalta vaikuttaa hyvinvointiin monin eri tavoin
Väkivallasta on tärkeää puhua jokaisen asiakkaan kanssa
Uskalla kysyä
Kuuntele ja reagoi asiakkaan kokemaan väkivaltaan
Auta asiakasta tekemään suunnitelma jatkon varalle
Kunnioita väkivaltaa kokevan päätöksiä
Huolehdi omasta jaksamisestasi
Apua on saatavilla, älä epäröi hakea sitä

HARTIKAINEN, HELLE, KALDOJA

MIESSAKIT RY

LÄHTEET

Alle olemme koonneet sivustoja, joista löytyy lisää tietoa aiheeseen liittyen.

MISSAKIT RY VÄKIVALLAA KOKENEET MIEHET

TIETOA, TUTKIMUKSIA JA RAPORTTEJA MIESTEN KOKEMASTA VÄKIVALLASTA, SEKÄ TIETOA MIESSAKKIEN VÄKIVALLAA KOKENEIDEN MIESTEN AUTTAMISMALLISTA.
[HTTPS://WWW.MIESSAKIT.FI/TOIMINTAMUODOT/VAKIVALLAA-KOKENEET-MIEHET/](https://www.miessakit.fi/toimintamuodot/vakivallaa-kokeneet-miehet/)

MISSAKIT RY VÄKIVALLAA KOKENEET MIEHET, MIESTEN KOKEMA

PARISUHDEVÄKIVALTA- VERKKOKURSSI :

[HTTPS://WWW.HYVAKYSYMYS.FI/KURSSI/MIESTEN-KOKEMA-PARISUHDEVAKIVALTA-MIESSAKIT-RY/](https://www.hyvakysymys.fi/kurssi/miesten-kokema-parisuhdevakivalta-miessakit-ry/)

ATTILA, H., LIPASTI, L., KESKI-PETÄJÄ, M., PIETILÄINEN, M. (2022).

PARISUHDEVÄKIVALLAN KOKEMUKSET YLEISIÄ SUOMESSA. SUKUPUOLISTUNUT VÄKIVALTA JA LÄHISUHDEVÄKIVALTA SUOMESSA 2021- TUTKIMUKSEN ENNAKKOTULOKSIA. TILASTOKESKUS.

[HTTPS://WWW.STAT.FI/MEDIA/UPLOADS/SUKUPUOLISTUNUT_VAKIVALTA_TEEMASIVU/PARISUHDEVAKIVALLAN_KOKEMUKSET_YLEISIA_SUOMESSA.PDF](https://www.stat.fi/media/uploads/sukupuolistunut_vakivalta_temasivu/parisuhdevakivallan_kokemukset_yleisia_suomessa.pdf)

ISOTALO, A. (TOIM). (2023). VÄKIVALTA NUORTEN SEURUSTELUSUHTEISSA.

KYSELYTUTKIMUKSEN TULOKSIA. TAMPEREEN YLIOPISTO. [HTTPS://URN.FI/URN:ISBN:978-952-03-2936-5](https://urn.fi/urn:isbn:978-952-03-2936-5)

TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS. (2024). LOMAKKEET VÄKIVALLAN KIRJAAMISEEN JA KARTOITTAMISEEN.

[HTTPS://THL.FI/AIHEET/VAKIVALTA/TYON-TUEKSI/LOMAKKEET-VAKIVALLAN-KIRJAAMISEEN-JA-KARTOITTAMISEEN](https://thl.fi/aiheet/vakivalta/tyon-tueksi/lomakkeet-vakivallan-kirjaamiseen-ja-kartoittamiseen)

TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS. (2023). VÄKIVALTA-AIHEISET VERKKOKOULUT.

[HTTPS://THL.FI/AIHEET/VAKIVALTA/TYON-TUEKSI/VAKIVALTA-AIHEISET-VERKKOKOULUT](https://thl.fi/aiheet/vakivalta/tyon-tueksi/vakivalta-aiheet-verkkokoulut)

TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS. (2023). VÄKIVALLAN MUODOT.

[HTTPS://THL.FI/AIHEET/VAKIVALTA/VAKIVALLAN-MUODOT](https://thl.fi/aiheet/vakivalta/vakivallan-muodot)

RIKOSUHRIPÄIVYSTYS (I.A.-A). LÄHISUHDEVÄKIVALTA VOI KOSKETTAA JOKAISTA.

[HTTPS://WWW.RIKU.FI/ERILAISIA-RIKOKSIA/LAHISUHDEVAKIVALTA/](https://www.riku.fi/erilaisia-rikoksia/lahisuhdevakivalta/)

RIKOSUHRIPÄIVYSTYS. (I.A.-B.). MIEHIIN KOHDISTUVA VÄKIVALTA.

[HTTPS://WWW.RIKU.FI/ERILAISIA-RIKOKSIA/VAKIVALTARIKOS/MIESTEN-KOKEMA-VAKIVALTA/](https://www.riku.fi/erilaisia-rikoksia/vakivaltarikos/miesten-kokema-vakivalta/)